

J. MELIDEO V. CL.

Poetae & Oratori excellenti:

Cum hodiernos Oratores & Poetas antiquis contulisset.

Illustratur binis doctorum natio sectis:

Hæc vetus eloquium dejicit, illa novum

Nil Criticæ felli, nisi sæcula prisca probantur;

Rhetoras & Vates sola tulere bonos.

Ecce Poëtastris quæ stat sententia nostris!

Nos sapimus; veterum carmina rancor habet.

Error in utroque est, *Jona Clarissime.* Sed tu

Ad pacem lætas tollis, Amice, faces.

Antiquos colimus submissis fascibus: ætas

Non tamen ex ausis excidit ista suis.

Omnibus ex merito pretium est. Laudare solemus

Sic nummos Veteres, nec reprobare novos.

Martinus Opitius.

BALTH. EXNERI DE HIRSCHBERGA

Professoris Historici,

DE RERUM.
REGNORUM, IMPE-
RIORUM CONVERSIONE
ET EVERSIONE,

ORATIO.

In illustris Gymnasii Schön-
aichiani,

Publica Panegyre recitata.

BETHANIAE,
TYPIS DÖRFFERIANIS.

ILLUSTRISS. ATQ; AUGUSTISS.
 PRINCIPI AC DOMINO,
D N. GEORGIO-RUDOL-
P H O , D U C I S I L E S I A E ,
 LIGNITII ET BREGÆ &c. UTRIUSQ;
 SILESIAE DEFENSORI
 SUPREMO &c.
 DOMINO MEO CLEMENTISSIMO,
 HOC SUBJECTIONIS MONU-
 MENTUM
 OPPICNERAT INFIMUS CLIENS,
 L. L. M. Q.

Balthasar Exnerus de Hirschberga.

426425

CELSISSIME PRINCEPS.

ROESUS Lydiæ Rex, ^{Herod. lib. 1. fin.}
 cui sui ipsius casus, et si ingrati, dis-
 ciplina tamen extitere, consultus
 à CYRO, Rege Persarum,
 an bellum Massagetarū Reginae
 TOMTRIDI inferre debe-
 ret, respondit: Equidem Rex, si

Tibi esse videris immortalis, & ejusmodi exercitui
 præesse, nihil est opus, ut meam tibi dicam senten-
 tiam: sin verò te quoque agnoscis hominem esse,
 & aliis talibus præesse, illud in primis discito, huma-
 narum rerum circulum esse, qui rotatus semper
 eosdem fortunatos esse non sinit. Ideoq; de hac
 quam proposuisti, re, secus ego ac cæteri tui suaso-
 res, sentio. *Sententia equidem ipso Apollinis oraculo*
certior. Nam si futura respicias: nihil in præsentia,
neque parvum: neq; magnum: sed id & mutatio.
num fortunæ & vitæ est finis. Atq; ut cottidiè audi-
mus, & videmus

^{Plut. in Q. Flamin.}

Ipsa subit natura vices, variataq; cursus
Ordinat.

^{Ovid. 33 Pison.}

Et Æterna quidem lex à principio dicta omni huic Mun-

A 2

do

* Vni Deo
Nunquam
senectus a-
tra nec
more im-
minet:
Sed alta
miscet do-
mitor atas
omnia.

do, nasci, denasci. oriri, aboriri: nec quicquam stabile
aut firmum Arbiteri renum esse voluit, prater ipsum.

† — μόνος ἐ γίγνεται
ἴσῳσι γῆρας, ὅδ' οὐδ' αὖτε δαίμων ποτὶ
τὰ δ' ἀλλὰ σὺς χεῖρ' ἔχεις ὁ πάγκρατος ἔσθ' οὐκ.

ut exclamat Poeta Tragicus: Omnia ista, quae suspicis, quae
miraris, vicibus suis, aut intereunt, aut certè mutantur. So-
lè illū vides? desicit. Lunam? laborat aut tabescit. Sidera?
labuntur & cadunt. Proximum cœlo aerem inspicere: muta-
tur cottidie: & in ventos abit, nubes & imbres. Transi ad
aquas: alias periisse cernes; alias abveum mutasse & cur-
sum. Iam si terram intueris, quam nonnulli immobile esse
statuerunt, ecce illuc labat, & tremore atq; occulto Spiritu
concutitur: alibi aqua corrumpitur aut igni. Si itaq; inte-
ritus mutationisq; magna illa corpora, & nostro sensu æ-
terna, obnoxia sunt, quid mirum Respub. sæpe, Urbes, Re-
gna, Imperia, everti aut certè converti? quæ tam mortua
esse necesse est, quàm eos, qui struxerunt, constituerunt,
auxerunt. Habent enim & Urbes ac Regna, non secus ac
homines, suam infantiam, pueritiam, adolescentiam, ju-
ventutem, ætatem mediam, quæ atas consistendi dicitur,
& senectutem ac deniq; ipsam mortem: id est, ortum, in-
crementum, statum, conversionem, occasum. Nam quem-
admodum homini varia accidunt mutationes, pro ratione
temperamenti, educationis, alimentorumq;: ac demum
mortes ipsæ obrepunt: ita etiam Respub. & Regna sæpe mu-
tantur & evertuntur. Nec verò Principatus tantum ab-
soluti

soluti & confecti: sed etiam, qui inchoantur adhuc, & in-
formantur sæpe interire solent: non aliter ac homines non
senes modò: sed & adolescentes, pueri & infantes mori-
untur.

— lætis hunc Numina rebus
Crescendi posuere modum. —

Luean.
lib. I.

Vis exempla? sexcenta sunt. Ille ipse CTRUS quem in
frontispicio produxi, vel unus fortunæ inconstantiam,
mutationemq; suo ipsius casu docebit. Nam hic cum non
necessarium bellum suscepisset, à Tomyride occisus est,
capite in utrè demisso, quem humano sanguine comple-
verat ipsa Regina, cum his verbis: Satia te sanguine
quem sitiisti. Babylon omnium Urbium, quas unquam
Sol aspexit, maxima: Heliopolis, Corinthus, Tyrus, aliæq;
penitus interciderunt. Ubi potentia Assyriorum, Persarū,
Græcorum: addo etiam Romanorum? evanuit, concidit,
periit. Europa quoq; hodiè, ut corpora instante morbo, vi-
brari videtur, & presentiscere magnum casum.

Usq; ad eò res humanas vis abdita quædam
Obterit, & pulcros fascēs, sævasq; secures
Proculcare, ac ludibrio sibi habere videtur.

Lucr. lib. 5

Hæc Ego mecum cum paulò altiùs ruminarer, cœpi de
causis eorum nonnullis cogitare, easq; in chartas conijcere,
sed breviter, more calculatorum, qui ingentes summas
re breviori exprimunt. Tuæ autem Celsitudini veteri

formula dare, dicare, dedicare volui. Indignam rem T. Celsitudine dicet aliquis. Fateor, si me, chartaceumve munusculum aspicias, tum vel maximè, quod sciam.

Tibi hæc fuisse & esse cognitissima:

Si verò rem, qua de agitur, intuearis, comperies hoc scriptio-
nis genus, merito Tanti Principis titulo cohonestari. Quid n.
dignius est Principe, quàm in conspectu habere corruptionu
talium causas, ut inde tanquam in speculo cernere possit,
quid factu vitatuz opus sit: ut sua unius arte, Resp. univer-
sa opib. affluat, virtute firmetur, jure devinciatur, benevo-
lencia jungatur, ac tandem florentis ac beatæ vitæ parti-
ceps fiat. Nam sicut Medici curare nullo modo possunt mor-
bos, nisi perspectas habeant eorum causas, ita etiam Prin-
cipes & Magistratus finem malorum in Regnis & Rebusp.
spectare vel sperare, aut de remediis cùm præservativis,
tum curativis cogitare minùs possunt, si corruptionum cau-
sas non in numerato & quasi in tabula quadam chorogra-
phica depictas & demonstratas habeant. Suscipe igitur,

^{*tot. titul.}
C. de de-
fensor. & Princeps Augustissime, hunc meum laborem, & me, et si vi-
aureh. eod. ta dignitate & meritis, tot Clientum tuorum infimum mini-
l. 2. & 3. C. mumq.: studio tamen ergate, tuamq. Augustissimam fami-
de præd. liam, & fide atq. observantia concedentem nulli, in tuorum
Senat. l. 1. numero esse patere. Sospitatorem illum D E U M
C. de offic. OPT. MAX. suppliciprecor corde & ore, ut ipse, quando-
delegati. l. 30. C. de quidē te ex veteri Romanorum instituto patriæ nostræ De-
Episcop. & fensorē* esse voluit, patriæq. libertatem commisit tuendam,
Cler. l. ult. C. de judic.

Qualiter

Qualiter puppim rapidis procellis
Flante Naclerus Zephyro gubernat,
Prora ne Syrtis Libycas subintret
ore vadoso,

ipse, inquam, Deus tibi tuisq. omnibus actionibus benedicat,
consiliis tuis adsit, & te diu servet. Vale heros magnanime,
in quo antiquissima & Regia familia Piastæ, nunquam se-
nescens gloria, nunc vivit, viget & viret. Scrib. Bethania
Siles. Kal. Februar, Anno c 1 3 3 1 c x x quo die ante annos
quadringentos, Christianorum exercitus Damiatam Ægy-
pti Urbem, quæ olim Heliopolis dicta fuit, Saracenis eripue-
runt.

VIRI juxta &
Poëtæ, Historici, Philologi
NOBILIS,
DN. BALTH. EXNERI DE HIRSCHBERGA;
*De causis mutationum, & Everſionum
Rerumpub. & Imperiorum;*

DISSERTATIO.

Cura prior Medico, naturam agnoscere morbi:
Si cupit, ut docta cedat ab arte malum,
Regnorum poterit nemo sarcire ruinas:
Ni vastatricis cognita caussa luis.
Hanc notat EXNERI sapiens Suadela: Medenti
Σώφρα benigna ferant Oppida, Regna, Duces.
Caspar Dornavius.

Mutantur Regna, evertuntur, marcida nutant,
Personis, Causa, Tempore, Sede, Loco.
Mirum at, tam valido validum confringier ausu.
penè nec in causas quærere cura finit.
Id tamen EXNERI Spacatis pensitat armis,
quive ruant tanta Corpora mole, probat.
Bellè: perpetuis Regna alternata sequelis
mox florent, rupta sed modò Legge cadunt.
Fallor, an Imperijs Aetas sua, & orbita Regnis,
sic pridem hæc nasci vidimus: illa mori.
Sic est; Res Lydio sed vix tangenda lapillo,
Omnia cum videas, omnia sponte ruunt:
Altera dum Senium, infelix hæc Causa profanat,
atterit ista Dies, conterit illa Deus.
f. Petrus Polenius. II. J. D. & P. P.

BALTHASAR. EXNERI
DE HIRSCHBERGA;

ORATIO

De Caussis Conversionum & Everſion.
Imperior. & Rerumpubl.

ATONEM MINOREM, *Plut. in vit.*
AUDITORES, MAJORI
equidem CATONE, Proavo
suo, non facile minorem, à
SARPEDONE, Pædagogo suo,
omnium rerum, quæ ab illo
proponerentur, causas quas si vi-
se accepimus. Factum, si quid ju-
dicare valeo, egregium; & o-
mnibus scientiarum Studiosis, quos *Scal. Exer.*

Deus suos esse voluit, in primis amandum, & prædicatione *cir. 307.*
ad posteros transmittendum. Si enim rem re exigimus;
id demum scire nos, existimandum est: quod per causas cogno- *Arist. 1. post*
scimus: quas qui animo concipit: ille tandem verè homo; nec *analyt. c. 2.*
& isto tantum dignandus nomine: sed quia *nihil est bea-* *Scal. Exer-*
tius, quàm scire: ille solus dicitur *cir. 216.*

Felix, qui rerum potuit cognoscere causas: *Virgil. 2.*
quoniam res communiter à bestia & homine tangi qui- *Georg.*
dem & cerni; ab homine autem solo sciri possunt: quod
nisi causarum adminiculo faciamus, frustra sumus. Ac
tum demum Animus noster cum CATONE credit; &
B acqui-

acquiescit, mirarique desinit; cum divino illo *πρόδοξ*
Herculeaque Causarum ratione, ceu catenâ vincitur.
Quod dum alii, in disciplinis aliis, manifestum faciunt &
probant luculenter: Ego quod officii mei & Professionis
ratio postulat & requirit, in Historiarum theatro vobis
ostensum declaratumque ibo.

Mirati sunt omnibus temporibus, hodieq; multi,
eum rerum aliarum, tum præcipuè Rerum pub. & Impe-
riorum Conversiones & Everfiones. Nunc enim Mo-
Chokier. thesaur. Po- li. l. 6. c. 1. *narchia in Status popularis; nunc Status Popularis in Mo-
narchiam mutatur: Nunc Optimates cedunt Populo; nunc
Populus Optimatibus: Nunc deniq; Monarchia ad Optima-
tes; nunc ab Optimatibus ad Monarchiam redit. Ipsa sanè
Resp. Romana palam facit, se hisce mutationibus labo-
rasse: cum à principio Reges habuerit; qui mox expulsi
sunt: hos secuta libertas est & Consulatus, quem L. Bru-
carnas lib. 4. c. ult. & lib. 5. in pr. Liv. l. 1. c. penult. & ult.*
tus instituit. Dictatura etiam ad breve tempus sume-
bantur: neq; Decemviralis Potestas ultra biennium: neq;
Tribunorum militum Consulare jus diu valuit: Non Cinnæ,
non Sulla longa Dominatio: & POMPEII CRASSIQ;
potentia citò in CÆSAREM; LEPIDI & ANTONII
arma in AUGUSTUM cessere; qui cuncta nomine PRIN-
CIPIS sub IMPERIUM accepit.

Sed & hoc Imperium, quas non vicissitudines &
conversiones expertum est? Nunc floruit; nunc deflo-
ruit: nunc rursum quasi per ἀνάσσειν restitutum est: ut
mihi videatur illa Resp. similis agro & malè disposito corpo-
ri, quod ab uno morbo in alium recidit, & per intervalla tem-
porum bene se habet: donec destitutum humido primigenio at-
que calore vitali in mortem refrigescat.

Quod autem ipsa sensit in se: id ipsum quoque in
Aliorum Principatus ita exercuit: ut modo Provincias
in

in Regnum crexerit: modò Regna & Imperia in Provin-
cias redegerit. Nam & CARTHAGINE deleta, Imperiū
ejus in Provinciam reducūm; & Maurorum, Numida-
rumq; Regna prorsus extincta sunt. A S I A in Provincias
tributa est sedecim: AFRICA in illustriores septem, præ-
ter alias minores aut ignotiores: EUROPA in quatuor-
decim. Sed totum istud Imperium, quomodo jam dis-
cerptum? quomodo divulgum cernimus, à Gothis, Van-
dalis, Hunnis, Arabibus denique & Turcis? adeo ut nunc
Romanum illud Imperium, quod ab Oriente Euphrates; à
Meridie Nilicatarractæ, deserta Asia & mons Atlas: ab
Occidente Oceanus; à Septentrione deniq; Danubius & Rhe-
nus terminabant: nunc in Orientale Constantinopolitanum
Turcicum; & Occidentale Germanicum divisum: atque ex
Provinciis plerisq; rursus Regna facta fuerint.

Simili modo ante constitutum Imperium Roma-
num in rudera abiit & incrementa Romano dedit Re-
gnum Albanum. Cum enim inter vicinos controversia
orta esset de rebus quibusdam repetundis; tale inde or-
tum est bellum: ut cum succumberent Albani; Roma-
nus exercitus passim publica, privataque omnia testa-
adaquarit solo; unâq; horâ quadringentorum annorū
opus, quibus Alba steterat, excidio ac ruinis dederit.
Quid de Monarchiâ Macedoniâ loquar? Ea certè in Ale-
xandro M. ut coepit, ita desiit. Nam in perpetuâ illâ prin-
cipum digladiantium laniena, multis modis dilacea-
rata est; donec Romani tandem eam occuparent. In
Persicâ Monarchiâ quantæ & quàm multæ insignes muta-
tiones exiguis intervallis acciderunt? dum eam Ochus &
Arsames, & tandem Darius ultimus everterent. Regnum
Assyriorum ad annos 1220. sub 37. Regibus usq; ad Sardana-
pali exitum & exitium duravit: sed tandem Arbaci & Be-

Sext. Ruff. hist. Rom. c. 7. seq. Onuph. Panvin. de Imp. Rom. per cos.

Lipfius de magni tud. Rom. p. 17. Socr. lib. 6. c. 10.

Liebig. Analys. Magn. Rō. Lipf. tab 1.

Liv. l. 1. c. 22. usq; ad c. 30.

Strigel. not. ad c. ult. l. 12. Iustini.

Bodin. method. hist. c. 6.

locho præfectis cessit: eoque bifariam diviso, Medos inter & Assyrios trecentis ferè annis dimicatum est; quoad Perseim imperium arriperent.

Manill. l. 1. Astro.

Quot post excidium Troja sunt diruta regna?
Quos capti populi? quoties fortuna per orbem
Servitium, Imperiumq; tulit, varieq; revertis?

Dies me deficeret, si omnium Regnorum & regionum mutationes & Interitus recensere vellem. Quid de urbiū conversione & Eversione dicendum existimem? & de Urbium quidem Urbe, cui

Propert. lib. 3.

Eleg. 21.

Lipsius de Const.
l. 1. c. 16.

Onuphrij.
Panvin. latè in
Civ. Rom. Sextus
Ruffus & Petr.
Victor. de region.
Urb.

Natura intulerat, quicquid ubiq; fuit.
Romam dico, quæ nunc hodiè vix umbram Romæ veteris retinet, immò ambitiosè potiùs hodiè quæritur, quàm in solo suo invenitur. Nam ubi nunc sunt *therme Deciana, Severiana, Commodiana*? defecerunt. Ubi *balnea Torquati, Ahascantiani, Antiochiani*? defierunt. Ubi *theatra Balbi, Marcelli, Pompeij*? Ubi *Amphitheatra Flavii & T. Statilii Tauri*? interciderunt. Ubi *ludi Mamer-tini, Dacici*, alii? Ubi *Naumachia Domitiani*? Ubi *Nymphaa Iovis*? Ubi *Lympha Claudia Augusti*? Ubi *Septizonium Se-veri*? Ubi *Mausoleum Augusti*? perierunt. Ubi *templum Ca-pitolinum, Solis, Luna, Concordia, Pacis, Fidei*? Ubi *Ædes Camænarum, Apollinis, Minerva, Virtutis, Salutis*? corruerunt. Ubi *forum Nervi, Diocletiani, Trajani*? Ubi *Schola Cassii, Quæstorum & Capulorum*? Ubi *horti Terentiani, Plantiani, Torquatiani*? Ubi denique *sepulchra Augustorum, Corneliorum, Cæciliorum, Horatiorum, Collatinorum*? Ubi, inquam, hæc omnia? Conciderunt, evanuerunt, interierunt: immò non fuisse diceres, nisi quæ etiam superessent parietinæ & veterum scripta aliud clamita-rent.

— Sic magna fuit censuq; virisq;

Per-

Perq; decem potuit dare tantum sanguinis annos,
Nunc humilis veteres tantummodò Troja ruinas,
Et pro divitiis tumulos ostendit avorum:
Clara fuit Sparte, clara viguere Mycenæ:
Nec non & Cecropis, nec non Amphionis artes:
Vile solum Sparta est, alta cecidere Mycenæ.
Oedipodionis quid sunt nisi nomina Theba?
Quid Pandionia restant, nisi nomen, Athena?

Ovid. l. 1. Metam.

Idem de Hierosolymis, de Tarento, Metaponto, dicendum est. Nec obscura sunt recentiora exempla. *Mediolanum* à *Friderico I. imp.* eversum est, ita quidem, ut per mediū urbis, in modum crucis aratrum traheretur. Eodem modo & *Bardovicum* eversum est ab *Henrico Leone*. A *Carolo* autem *Burgundo* *Leodium* expugnatum, direptum & crematum est.

Marian.

Cranz. l. 7. Sax.

c. 2.

Tilius Gagnin.

Naehler. Cranz.

l. 12. Vandal. c. 40

— Sic omnia verti

Cernimus, atq; alias assumere robor agentes,
Concidere has:

Ovid. l. 1. Met.

vereque adeo ut seminis substantia corrumpitur ante, quàm homo fiat: sic corruptio unius Civitatis est gene-ratio alterius.

Dornav. in corp
hum. cum. Rep.

cōpara t. pag. 4.

Et hæc quidem dum à plurimis aliis dicta sunt dici-que hodie possunt: quoruscumq; est, qui mutationes & everisiones hæc scrutari & certis ex causis eròere aut soleat aut aggrediatur? Ego sanè infimus ex gente literariâ, in hoc argumento pro viribus meis aliquid tenta-bo, ratione meæ professionis, & causas aliquot recens sebo, ob quas Resp. & Imperia sæpiùs mutantur: quan-doque funditus evertantur. *Causas* autem, ita deprehen-dendo comprobatis: ut nonnullas cœlo imputemus; quædam ex nobis originem trahunt: utrinq; vel *internas* dicimus vel *externas*: quarum hæc foris afferuntur: illæ

B 3

aut

aut à parte alterutrâ, hoc est, vel à subditis vel à Magi-
stratu tantum: aut ab utraq; parte simul, proficiscuntur.
De quibus omnibus aliquid in medium prolaturus; non
id ago: ut vos, Auditores, doceam: sed ut ansam vobis
præbeam, eâ dere, pro ingenii vestri acumine & iudicii
maturitate, uberiùs cogitandi, promptius decidendi.
§ *Jde Roma In-* Mihi enim gloriosum duco intra numerum *vestrum esse*
fic. de excus. ru- & vel infimum obtinere subicellum. A vobis autem, ut
ror. & Curator. pauxilli temporis usurâ mihi benevolè concedatis, ob-
nixè, & quo par est, cultu & observantiâ, peto. Atq; ut
inde exorsus fiat dissertationis nostræ: Præclarè juxta &
verè apud Dionem historicum JULIUS CÆSAR; Res,
lib. 41. *natura duas necessarias, easdemq; salutes humano*
generi comparavit, ut alii cum imperio essent: alii ei subjece-
rentur: nilq; omnino est, quod citra hæc minimo quidem spacio
queat perdurare. Hoc autem uti verum, immò verissi-
mum & æquissimum est, ita neq; hoc ignorari debet;
quod Latinus Philosophus ait: Principibus summum rerum
iudicium à Diis datum: subditis obsequii gloriam relictam esse.
Hæ namq; duæ virtutes, si uiuantur; illa quidem in prin-
cipibus; hæc verò in subditis: non potest non saluus es-
se principatus: non potest non salva esse Resp. At ubi &
principes rectè de rebus, ad feliciter imperandum per-
tinentibus, iudicandi facultate destituuntur: & de sub-
ditis illud Poetæ usurpari potest:

Fertur Equis auriga: nec audit currus habens:
actū esse de tali Imperio, atq; Rep. inficias ire quis ausit?
Aspicite seculum illud priscū quod à Poetis aureū voca-
tur. Nonne illud genus homines producebat sapientissi-
mos, vivacissimos, optimos? nonne imperium illorū erat
firmissimū, stabilissimum, felicissimū? Historias meher-
culè si evoletis, & revolveritis: vero verius esse depre-
hendetis.

hendetis. At quæ hujus rei causa? nimirum quòd in illis
rudimentis vitæ humanæ, virtute solâ regnante, nulla
fuit hominibus vitiorum scelerumq; cognita lues: ama-
bant viam rectam, justam, simplicem, cui naturâ co-
gnata est virtus & ratio. Itaq; naturæ suæ stimulis ad vir-
tutem honestatemq; impellebantur, &

Rodenstain. Ju-
rius. pol. l. 1. c. 31.

—vindice nullo

Sponte suâ sine lege fidem, rectumq; colebant:
Pœnamet usq; aberat: nec vincla minacia collo
Aere ligabantur: nec supplex turba timebat
Judicis ora sui: sederant sine Iudice tuti.

Ovid. lib. 1. Met.

Neque id sine causâ: quippe illis incognita cum essent
vitia; facilè quoque ea fugere poterant. At postquam
longiùs & latius propagari cœpit genus humanū, mun-
dus quoque degeneravit ac subinde factus est deterior.
Hæc enim est rerum humanarum conditio, ut successu
temporum omnia in pejus ruant: ac quemadmodum,
semina & plantæ paulatim fiunt inefficaces: ita quoque
homines singulis ætatibus deteriores nasci manifestum
est. Cum itaque Sol veræ virtutis declinare ad Occasum,
vitiiorumque tenebris obscurari cœpit,

Sab. in l. 1. Met.

Protinus irrupit vena peioris in ævum,
Omne nefas: fugere pudor, verumq; fidesq;
In quorum subiere locum, fraudesq; doliq;
Insidiæq; & vii & amor sceleratus habendi.

Ovid. lib. 1. Met.

Ad res igitur has malas cum paulatim ingenia cum Prin-
cipum, tum subditorum prolaberentur, & vitia satius
nosse quàm virtutes mallēt: illisq; se oblectarent; has fu-
gerent: exinde quisq; contra virtutem se armare, alteri
nocere, sceleratè vivere, ratione ad res malas abuti; &
tandem Princeps, subditus, communi vicio Remp. aut
Imperium convertere, vel evertere cœpit.

De

lib. 3. de ll.
Xenophon.
de Rep. Lacedæ-
mon. Patricius de Re-
gno lib. 3.

De principibus, ut primo loco dicam, extra contro-
versiam est, Resp. diuturniores & quasi immortales fo-
re: si rectè gubernarentur: in quibus cum tot & tanta
vitia in iis reperiantur, Resp. illas & Regna atque etiam
imperia corrumpere necesse est: fierique nequit, regnum
viciis conservari, quod virtute vix potest. At quæ illa vi-
tia Principum quibus resp. & regna amittuntur? Ingerunt
se ultrò hinc Imperitia regnandi, illinc Impotentia animi;
adeo Superbia; Intemperantia sequitur; simulat Avaritia;
præstò est Crudelitas. Equidem de IMPERITIA REG-
NANDI; quæ vera est Politia pestis & perniciës summa,
quæ verba expromam? Sapienter & verè doctèque ut o-
mnia scripsit Plato: Deum in creandis hominibus, naturas
hominum ita discrevisse: ut qui ad imperandum naturâ apti
essent, aurum illis in generatione admiscuisset: qui ad præstan-
dum auxilium, argentum: agricolis autem & Opificibus, as
& ferrum.

Plat. l. 3. Rep.

Aristotelis lib. 3.
Polit. c. 3.

Quam Platonis similitudinem, Aristoteles, ad mo-
res & virtutes hominumque ingenia accommodavit. I-
taque etsi propter cognationem, sibi quisq; similem ge-
nerare cupit: plerunque tamen contingit, ut ex aureâ
nascatur argentea proles: & ex eâ item alia atque alia.
Principibus igitur ante omnia Deus præcipit: ut natu-
ram filiorum rectè cognoscant, ferreamque indolem
eorum vel ad auream reducant: vel, si id non possunt,
privatos esse, non præesse velint. Est enim oraculo pro-
ditum: Civitatem tunc perituram: cum eam as, aut ferrum
administraverit: hoc est, cum ad gubernacula imperiti
& imprudentes sederint. Si enim Princeps & Im-
perator est oculus mundi: utque oculis obscuratis, reli-
quæ partes non vident, nec suis ripè officiis fungi possunt:
ita subditi non bene vivunt, quando stultis Magistrati-
bus

bus utuntur. Si porrò Princeps caput est: sique non inve-
niatur in capite, quod requiritur in corpore: totus Rei-
publ. status ut nutet, nutet autem? immò corruat; ne-
cessè est. Princeps est Spiritus vitalis, quem multa millia
trahunt; nihil ipse post futurus, nisi onus ac prada, si mens il-
la imperii subtrahatur. Quemadmodum enim navis opti-
mè armata suis necessariis instrumentis, anchoris, ve-
lis, & similibus, imperitia gubernatoris, in scopulos,
Syrtes, & vortices delapsa confringitur, & vectores, u-
nà submergit: Ita sæpe in Rep. optimi quidem sunt cives,
optima plebs: verum Principis stultitia totam Remp.
confundit & tandem ei & sibi interitum parat. In aliis
quippe, si quid inconsideratè fiat; tametsi vitiosum sit,
tolerabile est; nullique forsan noxium, præterquam im-
perito & imprudenti ipsi: in Principe verò & Magistratu,
qui universæ Reip. curam gerit, tantò est intolerabilior
imprudencia & imperitia: quantò eâ plures læduntur:
quantò malum multorum unius malo perniciosius est.
Uti enim corpora cœlestia, si vel paululum tumultuen-
tur aut divaricent, non sine gravi rerum humanarum
pernicië id faciunt: quod palam videmus in defectibus
Solis ac lunæ: ita summi principes vel Magistratus si quid
aberrant vel peccent, id protinus ingenti totius orbis
pernicië faciunt. Quod & Sapientiæ Doctor ille testa-
tur. Stultus, inquit, Magistratus & Rex insipiens prodit po-
pulum suum. Si rem ad exempla referendam putetis: ad-
est nobis Roboam, qui propter imperitiam gubernandi
decem amisit partes Regni sui ex duodecim tribubus.
Quanta mala Cræsus & Xerxes suis regnis; & Alcibiades
Reip. accersiverit vulgo notum est. Alii etsi sua Regna
subditis non perdiderunt: tamen sibi suisque temerè a-
miserunt perenni cum nominis infamiâ. Nobis oc-
currit,

Leo Pontifex ad
Episc. Afr. ep. 87.
c. 1. relata à Gra-
tiano c. miram 5.
S quod si in qui-
buslibet. 61. dist.
Sen. 1. de cl. c. 4.

Erasm. de insti-
tut. Princip.

Ecclesiast. 10. v. 3.

Joseph. lib. 8. c. 3.

Herodot. lib. 1.

Plut. in vita.

Epitome rarior. Cas. currit, *Michael* ille *Constantini Duce Imp. filius*, idem quod-
e. alius. 35. q. 6. que *Imperator*, à fame quæ sub ejus Imperio prævaluit,
Aeneas Sylv. hist. Boem. Cranz. in Vandal. *Parapinaceus* dictus. Quid verò ille? hoc equidem: quia
ad imperandum minimè aptus erat, & rerum curam
duobus Eunuchis concedidit, imperio privatus & unâ
cum uxore & filio in monasterium detrusus est. Quid
Plut. in simil. *Chilperichus Francorum Rex ex Meronea gente ultimus?*
Nonne & hic ideo, quod nomine tantum Rex, consilio
& operâ nihil regium præstaret, exutus est regno? Et ne
ad prisca & externa exempla longius excurramus; nonne
Vassaus in Chron. Hispan. *Wenceslaus Rex Boemia & Imp. Caroli IV. Imp. filius*, vulgò
ignavus dictus, propterea ab Electoribus post multas ad-
monitiones dejectus est imperio; quod imprudenter &
negligenter omnia ageret? O stolidos! ô bardos! qui
rerum gubernacula suscipere audent, qui regere volunt
& ducere alios, cum tamen ipsi ab aliis regantur & du-
cantur. Addepol sicut cytharam nemo sumere debet, qui
canendi est imperitus: ita non fas est cum Imperium sus-
cipere, qui prudentiâ non sit præditus. Quod & *Sanctius*
Regem Lusitania fecisse accepimus, qui ideo fratri suo *Al-*
phonso Regnum ultro tradidit; quod se ineptum ad gos-
bernationem agnosceret. Nonne hoc singulare signum
modestiae? nonne egregium schema humilitatis? nonne
divinum poenè fraterni amoris symbolum? Videmus
hodiè,
Persius sat. 4. Ut nemo in se se tentat descendere: nemo.
Sanctus autem hic *SANCTIUS* verè in se descendit, præ-
beq; didicit illud, quod
Lucian sat. 11. — è caelo descendit, γῶθι σαυτὸν.
Quantò igitur difficilior est sui cognitio: tantò etiam
majus Sanctius ille meret elogium.

Et

Et verò, licet quidam in se descendant, seq; probè
noscant, tamen delistere imperio minimè volunt: sed
regnum potius aut Principatum pessundare, quàm latum
unguem cedere volunt. Hoc aut nemo intellexit, aut
rectissimè *FRIDERICUS I. Elector Brandenburgicus*; qui
testamentum conditurus ac inter filios hæreditatem di-
visurus, quatuor ad se vocavit filios, *JOANNEM*, *FRI-*
DERICUM, *ALBERTUM* & alium *FRIDERICUM*.
Ac *JOANNEM*, cui electoralis dignitas tanquam pri-
mogenito debebatur, in hunc modum allocutus fuit:
Primus ego, ut nosli, hanc dignitatem in nostram familiam
adduxi: nunc quia vocat me extrema necessitas, cura est, ne
tantum decus, in domo nostra vilescat. Tibi, ut video, quietis
& voluptatis unicum studium. In Electoratu, præter curam
& assiduum laborem nihil invenies. Eam ob causam, si tua
id voluntate possum, Marchionatum Brandenburgensem, cui
jus eligendi Casarem esse concessum, FRIDERICO: qui tibi
etate succedit, quig, est vigilantior, quàm tu, & ad labores
durior videtur; testamento relinquam. Tibi VOITLANDI-
AM: ALBERTO, quidquid Franconici juris possideo. FRI-
DERICUM verò juniorem coheredem Marchia instituo.
Cui *JOANNES: Existimavi; Pater, inquit, ante hunc diem,*
cariorem multò, quàm me, FRIDERICUM esse; cum illi sapius
blandirè, neque id ferre non agrè potui. Nunc sententiam
muto, & te, Pater, amo colog; quod mibi ocium, illi negotium
suprema voluntate dimittis. Egregium sanè exemplum,
quo Pater Imperio consuluit, dum illi inhabilem Prin-
cipem dare: & filius pariter, dum oneri, cui non ferun-
do se esse animadvertibat, se mancipare noluit.

Sed hæc forsan imperandi inscitia tolerabilior es-
set; nisi ex illâ imperitia nasceretur soboles perniciosissi-
ma, *Animi* nimirum *IMPOTENTIA*, secundus ad interi-
tum gradus, isq; certissimus. Nam ubi hæc imbecillitas

C 2

semel

Aeneas Sylv. de Europæ. 39.

Esaï. 10. v. 2.

Spartian. in Antō.
Caracal.

Herodot. lib. 3. c. 40
Cal. Rhodigin. l. 1. sicut ad Cambysem agebant, quas liberet: immo etiam Regibus omnia honesta esse ac iusta; ac iusta quidem aestimari oportere, cum ab ipso Rege, tum ab ipsis subditis, uti ad Alexandrum Magnum, lamentantem ob Clytū interfectum, dixit Anaxarchus adulator. At heus Tu Anaxarche, quo animo, quā fronte tantam turpitudinem, tantum flagitium, tantum scelus excusare potuisti? Non enim, ut impii Imperatoris Pius scripsit Præceptor decet

Arian. lib. 4.
Et Plut. in vita.

Sen. Troad. Cie. p. libere, cui nimium licet. Et meminisse debent principes, non solum quantum sibi commissum. Sed quatenus permissum:

Rab.
Claudian. ad Honor.

c. fin. § de rescript.
in sext. c. faciat homo 22. q. 1.

l. fin. ff. de condit. Inst.

Deut. 25. v. 16.
Ecclesiast. v. 10. 8.

semel radices egit; statim sequuntur injuriæ, præsentæneus morbus, immo & mors ipsa Reipubl. ac Imperii. Ferunt enim leges injustas, ut pauperes in iudicio opprimant, & vim faciant causa humilium. Nudos dimittunt homines, indumenta tollentes, quibus non est opperimentum in frigore: Omnem illi fidem, omnia jura, omnem vitæ & rerum humanarum societatem tollunt; cumque Iulia Augusta quidvis sibi licere putat, quod libet; leges se dare non accipere: & dare quidem illis licere, ut Judices Per-Cal. Rhodigin. l. 1. sicut ad Cambysem agebant, quas liberet: immo etiam Regibus omnia honesta esse ac iusta; ac iusta quidem aestimari oportere, cum ab ipso Rege, tum ab ipsis subditis, uti ad Alexandrum Magnum, lamentantem ob Clytū interfectum, dixit Anaxarchus adulator. At heus Tu Anaxarche, quo animo, quā fronte tantam turpitudinem, tantum flagitium, tantum scelus excusare potuisti? Non enim, ut impii Imperatoris Pius scripsit Præceptor decet libere, cui nimium licet. Et meminisse debent principes, non solum quantum sibi commissum. Sed quatenus permissum: Nec sibi quod liceat; sed quod fecisse decebit Occurrat, mentemq; domet respectus honesti. Nam id tantum dicimus nos posse, quod honestè possumus. Quæ autem facta ladunt pietatem & verecundiam & existimationem nostram, quæq; contra bonos mores sunt, ea non facere nos posse existimandum est. Secus enim si Princeps faciat, invisus erit Deo & hominibus. Deus aversatur omnem justiciam; immo quod Sapiens ait, Regnum à gente in gentem transfertur propter injustitiam & injurias ac contumelias & diversos dolos. Quid? quod & homines non nisi ejus dicto audientes esse volunt; qui legum monita satagit audire. Ni fiat: oriuntur factiones, gliscunt conjurationes, subsequæ sunt seditiones & tandem Regnorum everisiones. Sicut ergo sine nervis corpus moveri

cri non potest, nisi fortè in præceptis, ut lapis: ita Princeps vel Magistratus propter injurias infestus & invisus regnare & imperare non potest, nisi in breve tempus, Ut lapsu graviore ruat.

Quod egregie intellexisse videtur Virgo illa Plautina, quæ interrogata

Satin' Athena sibi visa fortunata atq; opipara? Plaut. in Pers. 4. scen. 4. respondit: Urbis speciem quidem se vidisse: hominum verò mores se perspexisse parum: Ideoque de eâ se judicare non posse. Sic autem illud, inquit, oppidum

pulcrè munitum arbitror,
perfidia & peculatus ex urbe, & avaritia si exulant;
Quarta invidia, quinta ambitio, sexta obreccatio,
Septimum perjurium: octava indiligentia:
Non a injuria, decimum, quod pessimum aggressu, scelus:
Hæc nisi Urbe aberunt, centuplex murus rebus servandis parum est.

Helii Sacerdotis filios intuemini, qui animi securi omnia licere sibi existimabant, quæ liberet. At quis successus eorum, patriique dominatus fuit? occisi sunt in prælio filii: Pater autem hoc nuncio audito, cecidit è folio retrorsum ante templum Domini; ita ut fracta vertebrarum cervicis suæ compage moriretur; Sacerdotium verò ab hac familiâ ad Samuelem translatus sit: gubernatio regni ad Saulum devoluta. Idem fatum excepit Reges Græciæ: qui quamprimum coeperunt dissolutè vivere, & abusi sunt potestate, major pars Græciæ mutavit statum Reipubl. Accidit idem aliis Regnis & Rebus pub. Tarquinius Superbus apud Romanos, aliamne ob causam regno exutus est, quàm quod pacta conventa, quibus ad imperium receptus erat, violaret? quod Senatum contemneret? quod Satellitum armatorum præsidio magis, quàm civium benevolentie fideret? quod cognitiones

Dion. Halicarnas. lib. 5.

Liv. lib. 1. c. 49.
Flor. lib. 1. c. 7.

Salust. 8. 9.

Dubravium lib. 19.

nes rerum capitalium sine consilio per se solus exerceret: quod sine iustâ causâ alios occideret: alios bonis mul-
taret, in quæ ipse invaderet? prorsus hæc causa fuit nō a-
lia: cur Regia potestas mutata sit in consularē. Sed hæc
antiqua sunt: propiora videamus secula. *Veneti* nobis
adstipulantur, & in iis *Petrus Candianus Dux*: quem legi-
mus ex merâ inpotentiâ animi, & regiminis formâ ni-
mis rigide constituta; sibi & liberis suis exitium peperis-
se. Populus enim suæ libertatis memor, domum ejus
injectâ flammâ incendit; tyrannum inde deturbavit, de-
turbatum trucidavit: filium, quod miserabile, in nutricis
gremio jugulavit; & heu infandum! amborum corpora
foras canibus lanianda projecit. Exemplum sanè memo-
rabile, & omnibus Injuriarum Architectis formidabile!
Sed est & propius exemplum, quod in vicinâ nostrâ con-
tigit Boemiâ. Erat *Bojemia Inter Rex Henricus Carinthia*
Dux, qui cum ob summam avaritiam & injustitiam pro-
ceribus exosus esset; Conventu omnibus ordinibus in-
dicto, *Pragæ* in cœnaculo grandi, Tribunal crexit, tan-
quam ex illo jus nonnullis dicturus, tolosque in consili-
um adhibuit, fraudis conscios judices. Mox Procerum
nomina sibi invisa citat, & causâ indictâ, hunc de con-
tumaciâ: illum de contumeliâ: alium de Majestate læsâ
damnat: jubetque singulos in proximum cubiculum se-
cedere, in quo Apparitores præstò erant, vincula, pi-
cem, laqueos ad terrorem ostentantes. Sumtum in præ-
sens suppliciū de quibusdam in loco secliusiore; ne mors
eorum, subito facinus evulgaret. Reliqui in carceres
Pragensium coniecti, nec illis claustra ante laxata, quàm
se nuptiis plebejis redimerent. Hac injuriâ incitati Pro-
ceres, *Joannem Luxemburgensem, Henrici Casaris filiū, Re-
gem* elegerunt: & *Inter Regem dejecerunt*. Quæ injuria
&

& injustitia digna fuit hæc pœna: quam sentire alii, &
sentient porro omnes, qui

— σκολιάς κένωσι θέμιστας.
* ἐκ δὲ δίκη ἐλάσσωσι, θεῶν ὅπνευ ἐκ ἀλέγοντες.

Nam omnibus temporibus

† τῆνεν ἄρ' ἀλγὲς ἔδωκεν ἐκβολῆς, ἥδ' ἐπὶ δώσει.

Sed diutulè hic obhæreamus, habet hæc animi Impotē-
tia egregiam Comitē, *SUPERBIAM*, commune Nobili-
tatis Malum, ut ait *Salustius*. Nam difficile est in magnâ li-
centiâ moderari sibi, quasiq; frenos imponere cupiditatibus.
Plerumque tamen hic honoris gradus tumorem parit in a-
nimo imprudenti. Cujuscunq; autem animo inhæsit hoc
vitium, adeo ingens & pestiferum est; ut nihil lethalius
Principi contingere possit. Quid enim est tam sanctum,
quod non contemnat superbus? aut quid tam justum,
quod non violet vir tumidus & elatus? Lumen enim
rationis ac prudentiæ extinguit Arrogantia: quæ simul
ac animum Civilis viri occupavit, jam omnis humani-
tatis oblita, in lentam sævamque mutatur naturam,
pronam prorsus & proclivem intertubare, spoliare,
rapere, concutere omnia: Sed non considerant homi-
nes isti inconsiderati, quod *Tullius* ait: *Omnis arrogantia*
odiosa est. In tantum quidem, ut ea unica sit contuber-
nalis solitudinis, ut placuit *Platoni*: & sola animos sub-
ditorum ab imperantium amore & obedientiâ abalie-
net: cui melius fortunam prementem, quàm superio-
rum superbiam & insolentiam ferre possunt quàm ipsi
etiam Barbari odisse & taliū imperii excutere consueve-
runt. Nec hominibus tantum: sed quoq; ipsi Deo illa invisa
sunt: propterea etiam superbus a Deo deseritur: Deser-
tus perturbat omnia: & paulò post pœnam superbiæ
per.

Iliad π.
* depravant pu-
blica jura,
Justiciamq; fu-
gant, Divum nil
verba verentes.
Iliad. α.
† Causa horum
pœnas misit DE-
US, & quosq; mit-
tet.
in Jagerth.
Anton. Jmp. ap.
Herodian. lib. 1.
Gruter. ex Savi-
ber. part. 2. dis.
in Tac. p. 18.
Verrin. 1.
Salust. in Conj. r.
Catil.
Plato lib. 4 de ll.
per.

Herodot. lib. 1.

persolvens, sibi ipsi ac familiæ, & universæ Reip. pestem
perniciemque accersit. Nam sicut fulmen eminentia,
quævis, & celsissima dejicit: parcit autem arbutis: sic
Deus Reges superbos ubique prosternit, amat humiles.
Quisquis ergo es imperantium,

Sen. Hercul. fur.
act. 2.

*Dominare tumidus, Spiritus altos gere,
Sequitur superbos ultor à tergo Deus.*

Pencer. de divi-
nat. p. 68.

Eleganter luserunt Græci; singulos homines comitari
Ἀδράστειαν, quæ cum ingerat & inculcet singulis aureum
illud, μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον, id est, *Ne quid nimis*: vibrato,
quod gestat, freno: tum exultantes stultā ferocitate re-
primat, atque compescat, legitimas metas egressos fre-
no retrahat in viam, cui si pareant, potiantur & fru-
antur optatā felicitate: sin hoc freno vel recusato vel de-
tracto abjectoque indulgeant libidinibus, mox accurre-
re *Nemesis*, pœnas immoderatorum consiliorum & co-
natuum vindices denunciantem atque incutientem. Et
verò quem unquam superbum non secuta est tandem
sua *Nemesis*? à quo non

Ovid. lib. 5. Trist.

Exegit dignas ultrix Rhamnusia pœnas?

Agite, audite gloriosam illam Nioben:

Ovid. lib. 6. Metæ.

*Sum felix: inquit, quis enim neget hoc? felixq. manebo:
Hoc quoq. quis dubitet? tutam me copia fecit:
Major sum, quam cui possit fortuna nocere:
Multaq. ut eripiat: multò mibi plura relinquet:
Excessere metum mea jam bona.—*

Sed ô instabilem illam & brevem ac vix momentaneam
felicitatem! Nam hæc fœmina uno die omnibus liberis
orbata & propter luctum in saxum conversa, re ipsā ex-
perta est: vires hominum infinitis modis esse imbecil-
liores

liores Divinis: ideoque metuendū esse Deum: qui vin-
dice dextrā humanam punire properat superbiam &
fastum.

Tumidus quoque supra modum fuit & ventosus
Nabuchodonosor, aded ut in hæc verba eruperit: *Nonne
hæc est Babylon civitas illa magna, quam ego edificavi in do-
mum Regni, in robore fortitudinis meæ, & gloria decori mei?* Dan. 4. v. 28.
At ecce vox de cœlo: *Tibi dicitur Nabuchodonosor Rex, re-
gnum tuum transibit à te, & homines deiciant te, & cum
bestiis ac feris erit habitatio tua: fœnum quasi bos comedes, &
septem tempora mutabuntur super te, donec scias, quod do-
minetur excelsus in regno hominum, & cuicumq. voluerit, det
illud.* Magni profectò momenti exemplum, & omnibus
magistratib. in primis considerandum ac timendū. Lu-
culentissimū fastuosi animi argumentū habemus in *Da-
rio ultimo Persarum Rege*. Is se Regem Regum & consan-
guineum Deorum vocabat, atque *Alexandrum Magnum* Curtius lib. 2.
famulum suum: præterea etiam jusserat Satrapas suos,
ut insanientem illum *Philippi* adolescentulum (sic enim
eum per contemptum appellabat) verberibus puerilibus
graviter casum, indutumque post veste purpureā sibi
vincitum traderent: At sensit tandem, quid superbiā lu-
cri fecerit. Nam vita pariter & regno ab illo adolescen-
te, sed masculo satis, exutus est. De *Alexandro Magno*
quid dicam? qui etiam divinos honores vivus ambivit.
Sed mortuo, ne quidem ultimi illi honores, quos ho-
mo homini etiam humilimo persolvit, soluti sunt. Re-
ferunt enim historici, corpus illius multis diebus inse-
pultum jacuisse, ob Principum concertationes. Quas
propter *Olympia* mater, Regina prudentissima, non si-
ne lachrymis exclamavit: *O fili, tu cum in numerum Deo-
rum referri volueris, & id proficere summo studio conatus sis,*
D
care,

carebisne nunc, quæ sunt mortalium omnium communia terræ
& sepulturâ? (O tristem! ô lamentabilem! ô ipsos cœlos
cominoventem vocem! Sed hoc sortè matri Regiæ non
adeo læhrymabile & lamentabile, nisi aliud accessisset
lachrymabilius juxta & lamentabilius. Quid verò illud?
Occisa est ipsa *Alexandri* mater, conjux, liberi, & Mo-
narchia in multas partes divisa est. A Monarchiâ Græcâ
annead Romanos eamus?

Propert. lib. 3.

Frangitur ipsa suis Romæ superba boni.

*Sueton. in vitæ.
76.*

Nam quid evertit *Iulium Cæsarem* nisi fastus & arrogan-
tia? qui non modò honores nimios recepit, continuum
Consulatum, perpetuam Dictaturam, Præfecturamq;
morum: insuper prænomen Imperatoris, cognomen
Patris Patriæ, statuum inter Reges, suggestum in Orches-
trâ: sed & ampliora etiam humano fastigio decerni sibi
passus est: sed æ auream in Curiâ, & pro tribunali, then-
sam & ferculum Circensi pompa, templa, aras, simula-
cra juxta Deos, pulvinar, flaminem, lupercos, appella-
tionem mensis è suo nomine, ac nonnullos honores ad
libidinem cepit & dedit. Quæ omnia ad intolerandū fa-
stum eum evexerunt, & simul ei necem, si *Dioni* credi-
mus, attulerunt. Ac ne veteribus hisce diutius immor-
remur, inter causas, quæ in ruinam egerunt *CAROLUM*

lib. 44.

lib. 7. Comment.

cognomento *Audacem*, *Burgundia Ducem*, *Philippus Co-*
minaus, vir magnæ apud eum authoritatis, Arrogantiam
enumerat, & Ambitionem, quæ ferum illum & iracun-
dum reddebant, pronumque ad infestandas bello vici-
norum regiones. Ac notata est vox ejus ambitionis ple-
na, quâ dicebat: *Helvetiis*, qui medii cis alpes essent, bel-
lo subactis, unum se futurum Principem, qui ab Ocea-
no *Britannico* ad superum atque inferum mare produ-

ctis

ctis imperii finibus Christianam Rempubl. ab immani
Turcarum tyrannide (ô speciosum prætextum!) exer-
citibus in Græciam & Macedoniam transportatis vindi-
caret. Longè profectò absimilior principi illi laudatissi-
mo *Augusto Cæsari*, qui tantum abfuit, (verba sunt *Sue-*
tonii) à cupiditate, quoquo modo imperium vel bellis
cam gloriam augendi, ut quorundam Barbarorū Prin-
cipes in æde Martis Ultoris jurare coegerit, mansuros
se in fide & pace, quam peterent. Verum ut diversis isti
fuere moribus: ita planè dissimili exitu vitam suâ clau-
sere. Hic placido & naturali, ille violento atq; pœ-
nitendo ad *Nanciam*, caput Urbium *Lotharingie*, ab *Hel-*
vetiis trucidatus. Hunc finem habuit, nimis ferox, &
effrenis inexplētæ superbiæ impetus: ut verè dixerit
Sapiens: Antequam conteratur, exaltatur cor hominis: & an-
tequā glorificetur, humiliatur. Et Deus ipse per *Abdiam Pro-*
phetam c. un. v. 3. interitum *Idumeis* ob fastum denuncia-
ri jubet. Ecce, inquit, parvum dispositorus sum te inter gen-
tes, contemptus eris valdè: superbia animi tui decipiet te: ô qui
habitas in fissura petra; qui exaltas Solium tuum, qui dicis in
corde tuo: Quis detrahet me in terram? Si exaltatus fueris,
ut *Aquila*, & si inter sidera posueris nidum tuum, inde deij-
ciam te, dicit Dominus. Proinde ô Princeps, ô Magi-
stratus,

cap. 21.

Proverb. 18. v. 12.

*Desine grandè loqui: frangit Deus omne superbum:
Magna cadunt: inflata crepant; tumefacta premuntur:
Disce supercilium deponere: disce cavere,
Ante pedes foveam; quisquis sublimè minaris;
Pervulga a viget nostri Sententia Christi:
Scandere celsa humiles, & ad ima redire feroes.*

Prudent. in Psycho-
machia superb. &
humilitat.

Id quod & *Æsopum*, hominem quidem Ethnicum: seu
D 2 aliàs

Brufon lib. 6. c. 5. aliàs prudentissimum perspexisse constat. Nam interro-
gatus à Chione: quid faceret Jupiter? Excelsa, inquit, de-
primis: humilia extollit.

Sen. Octav. act. 2. Totum per orbem maximum exortum est malum,
Luxuria, pestis blanda.

Pestis blanda dico & insidiola, omnis generis deliciarū
Sirene:

— Qua dedita semper
Claudiam. 2. Still. Corporis arbitrii: hebetat caligine sensus,
Membrarū, Circēis effeminat acrius herbus.
Blanda quidem cultu: sed qua non ceterior ulla
Interiūs fucat a genas, & amicta dolosis
Illecebris torvos auro circumligat hyāros
Illa voluptatum multos intexuit hamis.

Laert. lib. 7. c. 1. Nec verò voluptas illa & luxuria corrumpit virtutis tan-
rum indolem, obfuscaturque memoriā, sapientiam de-
struit, valetudinē lēdit: sed magnas saepe Resp. magna im-
peria funditus perdidit. Quapropter rectē dicebat Py-
thagoras: In civitates primum irrepsisse delicias; mox
Saturitatem, deinde violentiam, postremò exitium.
Nam ubi illi, quideliis opimantur & extatantur, pi-
gri & insolentes fiunt: prope est ruina & interitus. An
argumentis opus? In promptu est: Molle ocium illos fas-
cile in bellum aut civile aut cum vicinis impellere: &
cum molles & effeminatos reddiderit, efficere etiam:
ut bellum temerē susceptum malè administrantes, vin-
cantur.

Sil Ital. lib. 15. bell.
— Aspice latè
Florentes quondam, luxus quas verterit Urbes.
Quippe nec ira Deum tantum, nec tela, nec hostes,
Quantum sola nocet animis illapsa voluptas.

Era

Erat *Volsinensium* Urbs opulenta legibus & moribus or-
nata: erat caput *Hetruria*. Sed postquam in luxuriam
prolapsa est, in profundum quoque injuriarum & tur-
pitudinis decidit: & cum cives servos suos sine delectu
manumitterent, & conviviis eos honestarent, rempub. *Valer. Max. li. 1.*
amiserunt. Ferunt & *Sybaritas à Crotoniatis, & Cardianos*
ob similem voluptatem, eamque nimiam, victos & sub- *Athena. l. 10. c. 15*
actos fuisse. Nec ignotum est exemplum *Capua Compania*
Urbis quondam florentissimæ: quæ cum insolentis arro- *Florus l. 2. c. 6.*
gantia & luxuriæ vitio laborare cœpisset, à Romanis ob-
sistebatur, fame expugnabatur, & Senatu securi percus-
so civibusque & reliqua multitudine sub hasta venditis,
ita fuit habuit, ut nunc nil, nisi ruinæ tantæ arrogantia
& luxuriæ restent. Pari facilitate & Græci *Trojanam*

Invadunt Urbem, somno vinoque sepultam; *Virg. 2. Aeneid.*
Ne verò in eversione Urbium justo longior sim: Cur res
regnum *Asia* ab *Arbace* ad *Medos* translatum est, nisi ob ni- *Iustin. l. 1. c. 3.*
miam *Sardanapali*, Regis ultimi, voluptatem & luxum?
Cur *Xerxes* amplissimo regno suo ruinam intulit: nisi
quod nimium luxu & voluptatibus colliquefceret? Cur *Cic. 1. Tuscul.*
Darius ultimus se suosque in extremum exitium præci- *Valer. Maxim. l. 1.*
pitavit, & vitam ac regnum perdidit, nisi quod luxuriā *9. c. 3.*
& intemperantiā captus fuit? Denique cur nostrā atate
Mitras de regno dejectus, nisi ob intemperantiā?
qui tametsi exul in *Italia* & *Germania* versaretur ac de o-
pibus *Caroli V. Imperatoris* in quo spes omnes collocarat, *Bodin. l. 4.*
omniò desperaret: nihilominus ad pavonis unius, quo *Rep. c. 1. p. 585.*
vescebatur, cōdimenta, vix aurei nummi centū suffice-
bant; ut quidem *Iovius* scribit. Et ut suavitatem ac dul-
cedinē, quæ ab harmonia proficiscitur, jucundius molli-
usque hauriret, oculos velabat, quod duobus sensibus
duplicem voluptatem simul percipi non posse didicif-
set

set, sed non sine ultione divina, ferro candenti oculo-
rum humores sensim exsiccante, iussu filiorum obcœ-
eatus est, ac imperio spoliatus. Indignum quidem filiis
facinus: sed tamen digna luxu & intemperantiâ pœna!

Luc. 4. Pharisei.

—ô prodiga rerum

Luxuries, nunquam parvo contenta paratu,

Et quasitorum terrâ pelagog, ciborum

Ambitiosa fames, & lauta gloria mensa!

Discite quâ parvo liceat producere vitam.

Stoba. serm. 10.

Tholoff. l. 22. Rep.

6. 12. in pr.

At verò quam huic patri (luxum intelligo) filiam de-
dero? nimirum *Avariciam*; quæ ut *Bion* dicebat, *omnis*
improbitalis est metropolis, & sæpe causam dat subversioni
status publici & principatûs, vel magnas in eo excitat
mutationes tragicas. Cum enim luxu & intemperan-
tiâ vel etiam nimis largitionibus ærarium Reip. & pe-
cunia, quam sapientes semper nervos imperii rectè di-
xerunt, exhauritur: certè sumtus ad bella necessarij deesse
incipiunt. His verò deficientibus, quomodo regna tue-
bimur? & depol ut corruant, necesse est, quemadmodum
sub *Constantino Monomacho* accidisse legimus; qui imma-
nibus suis largitionibus immoderatisq; sumtibus adeò
Imperii opes profudit, ut *Turcarum* irruptioni non re-
sisti potuerit, ipsique magnam Imperii Orientalis por-
tem occupaverint. Sunt tamen qui nihilominus Impe-
rium defendere, & auctoritatem ac fastum porro pro-
pagare satagunt. At quibus modis? novas excogitant
exactiones, inusitata tributa, illicita mercimonia; &
quia aliis voluptatibus ob penuriam & egestatem orbatj
sunt, ætatem suam cum *Simone* de, fovere volunt quæ-
stuariâ. Tantus equidem

Chron. Car l. 4.

in eius vita.

Zonaras vol. 1.

Petron. Arbiter

in sat.

—furor est, emtiq, Quirites

Ad prædam strepitumq, lucri suffragia vertunt.

Venalis populus, venale Curia patrum.

Ola-

O letem! ô pestem! & tamen multos hoc egisse legimus.
Nero nunquam munus publicum, cuique delegavit,
quin hæc adjiceret: *Scis quibus mihi est opus: & hoc agamus* *Sueton.* & *Dion.*
ne quis aliquid habeat. Vox prædone quàm Principe di-
gnior! Longè iniquius fecere *Caligula* & incommodus
ille *Commodus*. Hic enim alienæ mortis facultatem cupis
entibus, facilè pecuniâ permisit, omniumq; scelerum
impuritatem auro condonavit, palam litium capitali-
umq; criminum judicia vendidit, haud secus, ac si pu-
blicis nundinis venundandæ essent. Ille verò post im-
mensas profusiones ad avaritiam & rapinas conversus,
testatores, ut ipsum hæredem scriberent, cogebat, quos
postea, si supervixissent, veneno tollebat: ridendos du-
eens quod condito testamento superviverent. Superan-
te demum cupiditate atque avaritiâ, foëminarum ma-
riumq; lupanar in palatio condidit, ac misit, qui per Ur-
bem cursantes, obvios, ut fructuosum vectigal Prin-
cipi redderent, invitarent. Quid porro? coacta ex eo
vectigali ingens pecunia. O ingentem inexplabilemq;
avaritiam, quæ in tanto Imperio tantum Principem ex-
cœcatum in eam vilitatem abjectionemq; deduxisti;
ut neque dedecus suum, neque imperii ignominiam a-
gnosceret.

—Sed quæ reverentia legum?

Quis metus aut pudor est unquam properantis a-
vare?

Juvenal. sat. 14.

Quando autem isti exquisiti subinde novi sinus & varia
prædandi vocabula non sufficiunt; tum vim ac violen-
tiam adhibent. *Themistocles*, aliquando ad *Andriam* super
pecunia Legatus: *duobus diebus comitatum venire se dixit:*
Suadâ & violentiâ. At isti lupi non *Suadâ* aliquâ utun-
tur; sed sola violentiâ. Et licet Subditi cum *Andriâ* duos
itidem

Euoian. itidem suos Deos producant; *paupertatem* nimirum & *impotentiam*; tamen illi ἀρπακτικῶς περι τῶν γαλῶν:
Plaut. Baccid. — rem auferunt cum pulvisculo.
Archiloch. immo etiam παντ' ἀνδρ' ἀποσκολύπτειν: omnem hominem natum excoriare, ac quod vetus verbum ait: καὶν δ' ἀπὸ νεκροῦ φέγειν: vel à mortuo auferre non verentur. Atqui ego cogitari ò Princeps, ò Magistratus, illud Poeta pervelim:
Ovid. l. 1. Amor. Non habet eventus sordida prada bonos.
Eleg. 10. Roboamum, filium Salomonis tibi ob oculos pone; à quo decem tribus regni & populi Israelitici defecerunt: quòd compellatus & rogatus à populo de remittendis tributis & oneribus, quibus Salomon eos oppresserat, plura imposuit. Inter causas etiam subversionis domus Ahab, Iezabelis & posterorū numeratur cupiditas habendi vineam Nabothi. Quid de civitatibus Syriæ dicam, quæ ab Antiocho Magno defecerunt? defecerunt ideò; quòd à copiis militaribus gravarentur. Quam ob causam Perseus non partem modò: sed integrum regnum, Macedonia amisit, nisi ob avaritiam? Scire vultis quid alia regna funditus everterit? Evertit avaritia. Quod si Roma Urbs invictissima, vocem coram vobis emittere posset, nonne in hæc verba erumperet? Ego illa Orbis domina, tot tropæis ornata: tot triumphis magnificata: clarissimis locupletata victoriis, vestra ò Verres, ò Rulle, ò Catilina, vestra, inquam, avaritiâ, ad eum, quem videtis statum redacta & reducta sum. Quam dolis fraudulenta Carthago, quam viribus potens Numantia: quam divitiis pollens Corinthus delere aut labefactare tantum non potuit, eam vos avaritiâ vestra, non tantum labefactastis: sed penè delevistis. Putatisne verò, Auditores, Mauritium Imperatorem, à Pboca Centurione securi percussum fuisse, nisi ob avaritiam fuisset desertus à militibus? Cui & ipse Pbocas

Pbocas Mauritii successor contumeliis affectus? Cur sub illo ipso Pboca, Germania, Gallia, Hispania, bona pars Italia, Pannonia & magna pars Africa: In Oriente Armenia, Arabia, Macedonia, Thracia, Mesopotamia, Egyptus, multæque aliæ provinciæ partim defecerunt: partim à Persis & aliis barbaris occupatæ sunt? Cur deniq; & ipse è medio sublatus est: nisi ob eundem avaritiæ morbum? Sed hæc externa sunt & antiqua exempla: dabimus & viciniora & recentiora.

Cum Mahometes Bassa Solymanni Turcarum Imperatoris, quendam captivum non obscuræ sortis amisisset; certisq; nunciis cognovisset, illum ad Chios confugisse: graviter coram illius Insulæ legato conquestus est, injuriam sibi fieri, quòd ipsius fugitivum Chii apud se retinerent: verbisque acerbis minitatus est: nisi quamprimum illum remitterent, vel redemptionis precium numerarent, se eam contumeliam non neglecturū. Sematus Chius hac re per literas legati cognitâ, è vestigio pecuniâ Oratori suo misit, quæ Mahometes, captivi nomine persolveretur. At ille lucri cupiditate allectus, pecuniâ in suos usus convertit. Mahometes se à Chiis contemniratum, quòd nec pecuniam, nec captivum recepisset, Solymannum in eos concitavit: qui statim Bassa Piali classem parare, & insulam in potestatem redigere iussit. Quid Piales? imperatoris iussis obtemperans, brevi adornatâ classe, Chios incautos, & nihil hostile à Turcis timentes, facillè oppressit. Ita unius legati avaritia, & sibi & patriæ exitium attulit. An facinore Barbarico non movemini? capite Christianum. Creabatur Rex Sueonum & Gothorum, Albertus Megapolensis Ducis filius. At cum exhaustum ærarium reperisset consiliariorum pessimorum rapinis: coactus est vim subditis inferre: &

P. Biza. de bell. Cyp.

lo Magnus lib. 31. 612.

E con.

2. Reg. 10.

101. tit. de judic.

Pisill. de Princi-

pel. 3. p. 42. lib. 5.

p. 72. l. 8. p. 120. l.

Paul. 22. ff. de V.

S. lib. 3. ff. de test.

tut. c. scelus 2. q.

1. c. non omnes 7.

q. 7.

Danau aphorif.

48. ex Plinii Pa-

negyr.

Isocr. Epist. 7. ad

Timoth.

Chokier. Aphor.

Polis. lib. 6. c. 11.

Claudian. bell.

Gild.

contra stis ad comitia Episcopis, proceribus & cæteris, qui in Regno fundos possidebant, tertium prædium ab his pro suâ Curiâ sive Aulâ sustentandâ postulavit: statimque sine consensu possessorum omnia quæ voluit, nullo servato número, occupavit. At quid proceres ad hæc? cum *Maria Dania regina* conspirarunt & *Albersum* propter eam tyrannidem regno ejecerunt. Et cur non tam avarum subditorum expilatorem, tyrannum appellem? *Ædepol* Rex dici vel Princeps solus ille potest, qui honestè vivit, alterum non lædit: sed juris ordine servato jus cuique suum reddit. Quod verò si neglexerit & subditos spoliaverit; non Princeps, non pater: sed tyrannus est. Nascitur itaque ex illa avaritiâ & expilatio ne Tyrannis, *cujus proprium est, quicquid subditus quisque habet, amplum, egregium, pulcrum, sive in rebus mobilibus, sive immobilibus occupare & sibi soli retinere.* Immo in hoc unum intenti sunt tyranni; ut cum summâ licentiâ voluptates atque libidines suas expleant, ejectisque aut interfectis civibus & prudentissimis quibusque reliquum vulgus exactionibus deglutiant. Uno verbo dicam; quod tigris, Basiliscus, aspis, ac cæteræ deterrimæ feræ, serpentesque; lethiferæ humano corpori: hoc Tyrannus est regno vel principatui.

Instat terribilis vis: morientibus hæres:

Virginibus raptor: thalamis obscænis adulter.

Nulla quies: oritur prædâ cessante libido:

Quisquis vel locuples, pulchrâ vel conjuge notus,

Crimine pulsatur falso: si crimina desunt,

Accitus conviva perit: mors nulla refugit

Artificem: varios succos spumasque requirit

Serpentum virides, & adhuc ignota nocere

Gramina—

ô sce

ô scelus! ô flagitium! cogitare incipio annon eam ob causam *Antisthenes* rectè carnifices tyrannis prætulit? Nam à carnifice quidē homines injusti interimuntur; à tyranno autem etiam insontes. Contemplare sodes *Herodem* Judææ tyrannum, cum audivisset affinem suum *Arystobulum*, summum Sacerdotem, in summâ esse gratiâ, eum astu in regium hortum abductum, in proximam piscinam mergi, suffocarique jussit. Quid de Romanis dicam? Adeo crudelis animi fuit *Caligula*, ut sæpe de conditione suorum temporum quereretur, quod nullis calamitatibus insignibus notarentur: se exoptare palam profitebatur, ut populus Romanus unam tantum cervicem haberet; ut uno ictu gloriam Romanorum & nomen aboleret. Cum aliquando in lusu alexæ pecunia sibi decesset; *Gallorum* descriptiones postulavit, ac ditissimis interfici jussis ad collusores reversus: *Ute vos*, inquit, *de paucis drachmis laboratis; ego verò dum absens fui, centies quinquagies milles mille coegi.* Post ejus mortem inventa est arca ingens, in quâ variorum venenorum pocula asservabantur, quibus mox *Clandio Casare* jubente, demersis, infecta maria, in qua projectæ sunt, dicuntur, quod magnus piscium numerus iis enectus per proxima littora passim ab æstu ejectus conspiceretur. *Nero Caligula* per omnia vitia ac scelera sectator, majorem senatus partem, matrem, fratrem, sororem, uxorem, cæterosque cognatos & propinquos ac præceptorem suum interfecit; urbis Romæ incendium voluptatis suæ spectaculum fecit; ut omnia ferè nefanda sua flagitia per petulantiam faciebat. Quo loco habendus *Caracalla Bassianus*? qui cum fratrem *Getam* insensum haberet, & consortem imperii pati non posset, in ejus cubiculum irrumpens nihil tale expectantem supra matris pectus obtruncat: domesticos

Stobæ serm. 47.

Joseph. lib. 20.

Ant. c. 8.

Oros. lib. 7.

Zonar. annal.

tom. 2.

Oros. lib. 7.

Abb. Ursberg.

Herodian. lib. 4.

Diodor. Sic. lib. 19.
Evagrius 4. hist.

6. 3.
Ehren. Car. lib. 4.
in vita.

Nicos.

Tac. l. i. Annal. in
pr.

sticos ipsius omnes & amicos, ministrosq; omnes nullâ
ceteris ratione habitâ occidi iussit: quorû cadavera plau-
stris per cõtumeliâ imposita, atq; extra urbẽ exportata;
Duces provinciarum universos ac procuratores veluti
Geta amicos & fautores neci etiam dedit, & ex militibus
ad viginti millia. Nec Papiniano, viro illustri, præfecto præ-
torio pepercit: sed occidendum curavit; quod fratris cæ-
dem excusare noluiſſet. Alexandrinam juventutem in
medio militum circumventam, quod ab ipsis civibus
dictis & scommatibus petitus fuisset, interfici iussit.
Intuemini Acrotatum, qui Solistratum, virum strenuum,
ad cœnam vocatum dolo interfecit: & qui eandem ob
causam interfici iussit Vitalianum Anastasius Imperator.
Quid multis? nunquid Andronicus tutor datus Alexio, E-
manuelis Orientis Imperatoris filio, postquam imperium
sibi sumisit, extincto prius crudeliter pupillo, proceres
omnes trucidavit? nonne & alii alios? Hi enim sunt mo-
res, hæ artes, hæ actiones Tyrannorû. Ex quo fit, ut impe-
riû corû minùs sit stabile, minùs firmû, minùs diuturnû.
Animos & oculos vestros ad Andronicum remittite: non-
ne ille anno secundo Imperii, comprehensus mutila-
tusque alterâ manu & oculo, scabroque camelo facie,
ad posticum versâ per urbem circumductus, & vulgi tu-
multu uncis & harpagonibus penè frustillatim discer-
ptus, pœnas dedit parricidii, tyrannidis & injustæ sævi-
tiæ? Nonne Cambyſes septem vix annis & mensibus quin-
que Regno suo præfuit? Sogdianus vix septem: Arſes vix
tribus, Darius vix quatuor. Ad Romanos si nos converti-
mus, neque Cinna, neque Sulla longa fuit dominatio.
Quid de Galbâ? quid de Othone? quid de Vitellio dicam?
& hi profectò duntaxat sedecim circiter menses imperi-
tarunt; quam fortis aleam experti sunt Diocletianus,

Comma

Commodus, Pertinax, Julianus, Macrinus, Gordianus,
Decius, Valentinianus, Gallianus. Adeò verum est, quod
Seneca ait: Invisa nemo imperia retinuit diu: & quod Sa-
lustius ad Casarẽ. Crudelia imperia acerbiora magis sunt, quàm
diuturna. Addo & illud Satyrici.

Ad Generum Cereris sine cade & sanguine pauci
Descendunt Reges, & siccâ morte tyranni.

Juvenal. sat. 10.

Videtur, opinor, quasi per transennam, Auditores, quæ
causæ conversionum & eversionum, Rerumpub. & Im-
periorum sint in ipso Magistratu: liceat mihi nunc bona
cum vestra gratia, quâ fieri poterit brevitate, eas propo-
nere, quæ ex subditorum ordine emergunt. Atque Ari-
stoteles quidem duo recenset, ob quæ subditi insurgunt
in Tyrannos: Odium & Contemptum. Odium nascitur ex
crudelitate, avaritiâ, superbiâ, animique impotentiâ
Principis, pessima equidem ex hac commixtione pes-
simâ, nata proles; quæ & quò magis latet atque occulta-
tur; eò magis Rebusp. & imperiis exitiosa est. Cum
enim subditi in metu versantur propter imperantis cru-
delitatem; certum est, omnes & singulos accerrimis o-
dii stimulis concitari: illi ad vindictam propter injuriâ
jam illatam: hi propter inferendam. Illi quidem

testantur gemitu graves dolores:

Sen. l. de clem.

hi execrantur, insidiantur, opprimunt: quoniâ quæ o-
derunt, metunt, quem quisque odit, perire expetit. Ne-
que vis ulla imperii tanta est, quæ premente metu possit
esse diuturna. Et licet metus vires & audaciam non lar-
gitur: tamen

Dolor, ira, mœror, miseria, luctus, dabunt:

Sen. Octav.

Nihil itaque certius est, quàm mutari vel etiam interire
Remp. aut Imperium; ubi odia nimium creverunt. Quid
enim Julio Casari, aliisque principibus Romanis exitiû

E 3

præbuit

præbuit; nisi odium ex animi ejus impotentia natum?
*Sueton. in vita Julio, inquam illi, qui tot tantaque bellageffit, qui tot
6. 14. tantosque hostes profligavit, Imperiique fines longè lateq; produxit: Is tandem ob affectatum absolutum Imperium, in odium Romanorum vocatus, ab amicis ac necessariis suis, sine ulla perfidia suspitione, in Senatu trucidatus est. Domitianus quoque, cum terribilis & in-
6. 14. visus esset omnibus, tandem oppressus est amicorum, libertinorumq; conspiratione simul & Uxoris: ut haud improbè probus Poeta:*

*Sen. Oedip. act. 3. Qui sceptrum dimisso, servus imperio regit,
Timet uidentes: metus in auctorem redit.*

Exerit se aliud malum; quo subditi in Tyrannos insurgant, & Respublicas ac regna sæpe mutant, sæpe etiã everrant. Id sanè contemptum dixi; quando in primum subditis abjecta vilisq; opinio de rege, ejusq; statu: pessima omnino Regnis & Rebus publ. longeq; pejor ipso odio.
*Lips. Polit. lib. 4. Quod Philosophus indicavit: qui cum duas sint, inquit, causas, ob quas insurgitur in tyrannos, odium & Contemptus: alteram earum adesse Tyrannis oportet, Odium. E contemptu verò plurima sunt eversionum. O veram & vel ipso Apolline, certio-
6. 12. rem vocem! Quot enim oleum flammæ: sulphur incendio: flagellum Furia: hoc contemptus Reipub. aut
Aristot. 5. Polit. Imperio, ubi odio semel dexteram dederit. Metus sæpe
6. 6. frenum injicit odio, quò minus aliquid tentet, ideoque tyranni cum pro asylo quasi habere videntur. At cum contemptus odium armaverit; facile osor metum excutiet: & non cogitabit tantum: sed etiam audebit & tentabit. Ex quo certa perniciēs, omnisq; hic imperii contextus, in multas partes dissiliet, vel etiam*

*Sen. 1. de clem., — subversa jacebit
Lucres. lib. 5, Pristinam majestatem Soliorum & sceptrum superba.*

Conte-

Contemptum verò in Principem Imperitia Regnandi, & Intemperantia, tanquam bini parentes infelicem prolem generant. Ex intemperantia nascuntur: Libidines & comessationes: Ex Imperitia verò regnandi, Lenitas nimia & Ignavia. De quibus dum paucis dissero, vos modò, Auditores, quã hactenus, patientiã me audivistis, porrò audire non dedignamini. Ac ii quidem, qui nimia lenitate dulces sunt, in se & in Remp. peccant: si quidem omnem Authoritatem, quæ Spiritus & Anima est Principis, amittunt: & plebi licentiam præbent peccandi. *Malum quidem est Principem habere, sub quo nihil
Cic. ad Att. 5. Ep. ulli liceat, pejus verò eum, sub quo omnia omnibus. 14.* Nimia & præposterã lenitate, contemptione sibi conciliavit gravissimam Imperator Galba, quem ad eò remissum fuisse in puniendo ferunt; ut passim non vitia modò usurparentur: sed etiam multis placerent. Quin & populo de poscente supplicium Haloti & Tigillini solos ex omnibus Neronis emissariis, vel maleficientissimos incolumes præstitit: atq; insuper Halotum procuratione amplissimã ornavit. Hinc orta animorum alienatio; hinc rebellio in eum; hinc ad extremum cades. Eadem in contemptum extremum adductus est Henricus III. Legionis & Castella Rex. Hic enim dum assiduè lenis fuit, passusque est noxios vulgo grassari, tandem fulcrum ipsum imperii amisit, Authoritatem. Unde subditi metu & reverentiã Principis excussa, administratione Reipub. eum postea submoverunt, surrogata in ejus locum Elisabethã Ferdinandi V. Regis uxore, muliere, longè illo aptiore, quæ regeret, & severiore. Nec verò tempore pacis tantum: sed etiam tempore belli nimia lenitas nocumento est. Quo nomine vehementer Constantini Imperatoris indulgentiam & lenitatem erga milites accusat Zosimus Comes,

Dionis Halicar-
nass. lib. 5.

Plin. Panegy.

Ex Annal. Saxon

Saxo lib. 6. Dan.

Comes, qui historiam sub Arcadio & Honorio Grace scripsit: ipsum videlicet liberum Barbaris in ditiones Romanas aditum dedisse; rerumque sensim pereuntium internecioni, principium ac semina præbuisse: Quod nimirum indulgentiâ suâ, maiorem militum partem à militibus summovertit, Urbesque mediterraneas transquillas & quietas militum peste gravavit: auxilii indigas, & hostibus oppositas præsidio nudavit, & veteranos milites per Urbes ac dominia sua sparsos, theatris ac voluptatibus enervari passus sit. Rectè ergo fecerunt Romani, quod C. Lælius Consulem, tametsi rerum civilium peritiâ cæteris præstaret, tanquam ineptum admittere ad Dictaturam noluerunt; eò quod remissior esset ad supplicia & lenior, quàm Dictatura postularet.

Lenitatis genuina soror est Ignavia, vera pestis ac perniciēs Imperantium simul & Imperiorum. Nam ubi semel sui ipsius studium remiserit Princeps, aliorumque fide nixus fuerit, & ab arbitrio suorum Consiliariorum dependerit, ita ut per hos audiat, per hos loquatur, per hos prætura etiam & Sacerdotia ac consulatus regantur, immò & ab his petantur; magna imperia contineri nequeunt. Expertus hoc olim est magno suo cum dedecore Henricus IV. Imperator; in quem, nullam aliam ob causam Saxones conspirasse legimus; quàm quod domi, & in umbraculis horrore desideret; aulicis interea publicam rem pro libitu gubernantibus. Et quem supra dixi, Wenceslaus Imperator ideo Imperio privatus est: quod domi Vacuaret, & imperium suis membris mutilari pateretur. Nec Hiarnus ille, qui ob scriptum Epitaphiū Frontonis Danorum Regi, à Danis Rex declaratus fuit, solertiùs egit. Itaque & ipse rursus propter ignaviam regno pulsus est. Quid verò de vobis dicam o Athenienses? Certe

tè quod jam olim de civitate vestra jactitatum est, nimis locorditer consultastis, parumque prospexistis. Injuriamne vobis facio? Tu age pro me responde Demosthenes & denuò iisdem quibus olim verbis, auribus illud diligenter inculca: Quanam est causa, Athenienses, cur Philippus plures quàm nos superiori bello, ex animi sententiâ gestit? hic ipse militat, labores perfert, periculis adest, neque occasionem rei bene gerenda prætermittens, neque ullam anni partem omittens: Nos verò (dicetur verum) nihil facientes heic perpetuò sedemus, cunctabundi, tum decernentes, tum interrogantes, si quid novi in foro dicatur. Quod igitur multa bello perdidimus, ignavia nostræ rei adscribi convenit. Et forsitan apud alios veniam ista ignavia in propriis mereri possit. Sed o summe Jupiter, omnesque cælestes! hoc, hoc turpe est, & indignum vobis, indignum civitatis amplitudine, indignumque rebus gestis Atajorum, vestra ignavia causâ reliquos omnes Græcos in servitutē projectos esse. Hæc vester Demosthenes, o Athenienses, & verè quidem dixit. Nunc enim quid vos, nisi mera mancipia Turcarum, & improbiſsimorum, quorumque hominum? Tanta pestis tanta perniciēs est Ignavia.

Huic autem meritò adjungimus, tanquam ex Intemperantiâ & luxuriantas sororculas, egregias scilicet, Libidinem & Comestationem sive Gulam: quia Attilæ eas conjungere videtur. Cum enim ignavo & vesano Regi conviciū facere vellet, gravius eum & atrocius criminari non potuit; quàm quod eum temulentū vocaret, hoc uno probro, quicquid erat gravissimorum flagitiorum complecti visus.

Certe equidem cunctis causa est manifesta ruinis, Luxuriæ nimium libera facta via, Cum enim subditi vident, principes suos onere omnium nego-

Orat. ad Philip.
Epist.

Olymp. 1.

Orat. de reb. Chersones.

Propert. l. 3. Eleg.
12.

negociorum in eos deposito delitiis & voluptatibus se dedere, à suis ipsorum ministris, saepe Principatu spoliantur. Nam si, qui gula delitiis gaudent, populo aut domesticis in ipsos conspirantibus, aut externis bellum inferentibus, ita stupidi & consiliis inopes sunt; ut facile ad illorum condiciones depreciscantur: partim, ne quid de suis voluptatibus diminuunt: partim, ob inscientiam & imperitiam rerum administrandarum, quæ tanta sunt, ut ad eas restituendas, unde faciant initium, non intelligant. Et non solum Principatu: sed saepe vitâ spoliantur, qui subditis ob perpetuam crapulam contemtui sunt. Asserit *Aristoteles Dionem* non aliam ob causam invasisse *Dionysium*, quàm ob contemptum, quod videret, ita affectos cives, & illum semper ebrium.

Polib. lib. 5. Et *Ptolomeus Philopater Rex Aegypti*, ob maximas & frequentissimas ebrietates, multos brevi tempore vitæ simul ac regno suo insidiantes invenit. An denique *Arsacen* aliud quid movit, ut *Assyriorum Imperium* invaderet, transferretque ad *Medos*; quàm delitiæ *Sardanapali*, veri Epicureorum non *Assyriorum Regis*?

Ad contemptum autem ut plurimum fenestras aperit Libido principis non eo tantum: sed etiam viro indigna: si verum, quod dicitur, ut verissimè dicitur: quod in *Venerem ac libidinē projectorum inhonesta labe est*. *Senec. de brev. c. 6.* Ideo despicabiles fiunt & multas importunitates præbent insidiantibus; immò & hoc certò constat: libidinem plures perdidisse quàm crudelitatem. Crudelitate enim homines perterrentur. At libido tyranni nò modo subditos ad odium: verum etiam ad contemptum excitat: cum intelligunt hominem voluptatibus deditum impotentis animi esse: nec imperio dignum videri, qui imperare sibi non possit: Quid enim prioris mundi incolas

colas perdidit? Libido. Quid amoenissimas illas quinque; *Gen. 6. v. 2.* urbes, *Sodomam, Gomorrbam, Adamam, Seboim & Segor?* *Gen. 19.* Libido. Quid totam tribum *Benjamin* delevit? Libido. *Judic. 20.* Quid florentissimum *Regnum Trojanum* pessundedit? *Herodot. l. 2.* Libido. Quid *Tranquinium Superbum*, Romano? quid *Rodericum Gothum Hispanico?* Quid *Culculenum Scotum*? *Liv. lib. 1 in fin.* *Scotico Regno* exiit? Libido. Quid *Thebas* evertit? Libido. *Io. Magnus.* Quid *Leuctra* delitavit? Libido. Quid *Urbes duas Africæ* potentissimas à Rege *Fessarum* abalienavit? Libido. *Heclor. Boët. 2. hist. Scot.* Libido *Dionysium Junioem & Hieronymum, Sicilia Reges, Diodor. Sic.* *Carneadem Persarum, Pisistratum Atheniensium: Childericum, Bodin. lib. 4. Rep. 6. 1.* *Carolus Crassus & Theodoricum Gallie: Lugiacum, Ex Volaserano.* *& Megalum Scotia: Rhododalmum Danie, Reges.* Libido *Paul. Diac.* *Joannem Galeatium Sfortiam, Alexandrum Medicum: Perucium Senensem* è medio tulit.

lv. O quàm cæcus inest viciis amor! omne futurum Despicitur, suadentque brevem præsentia fructum. *Claud. Entrop.* Et ruste in vetitum damni secura libido.

Damni se securam existimat Libido. At profectò non est sine isto comite: quippe nascuntur ex ea Insidiæ; nascuntur Conjuraciones, prodiciones. Non colligam multa: Insidiis vel unius scimus patere Regem vel Principem, qui vitâ probrosus est. Namque cum variis principum suorum flagitiis subditi alienantur, mox odium concipiunt; ab odio autem contemptum capiunt: unde illis struunt insidias, quos aperte è medio tollere nequeunt. Evolve, si libet, & revolve omnis ævi rerum gestarum monumenta, & certis quibusdam progressibus comperies, paucos ab illis immunes fuisse: sed multos iisdem petitos; plures planè periisse. Percurrere mihi *Casarum* vitas; aut eadem hac universà causâ: non facile quemquam fore, qui insidiarum expers fuerit. *Tertius* tu mihi eris, *Julii Casar, Claudii, Domitiane*: testis tu mihi

Suton. in vii. c. 17 mihi *Cajus Caligula*, *Fructi* & tu quoque *Auguste*, optime alioqui & modestissime Princeps; qui ne ultimæ quidem sortis hominum conspiratione caruisse diceris. Sequens ti autem ævo ab *Ælio Pertinace* (qui octuagesimo Imperii die, à militibus, *Juliano* auctore, occisus, qui & ipse septimo occupati Imperii mense à *septimo Severo* obtruncatus est) usq; ad *Numerianum* *Cari* filium nonaginta circiter annorum spacio viginti circiter Imperatorum insidiis suorum perierunt. Usq; adeò verum est, quod *2*

lib. p.

Val. lib. 9. c. 6.

Claud. in Ruff. l. 2.

*Imperium tanto questum sanguine, tanto
Servatum, quod mille Ducum peperere labores,
Proditor unus iners angusto tempore vertis.*

Herodot. l. 1,

Vultisne id demonstrem testimoniis? quid frequentius in hoc mundi theatro, quàm quod Urbes, oppida, provinciae, regna prodicione concutiantur, evertantur & ad alios Dominos transferantur? Proditione vel potentissimos Principes à sceptro ad ferulam dejecti sunt. Examinemus nostram aetatem; reperamus patrum memoriam; inspiciamus, si lubet, remotum seculum vel sexcenta reperiemus exempla: ex quibus Unicum tantum ex *Medi* peritum, sufficit; scitu & notatu dignissimum. *Astyages Medorum Rex* ex frivolo somnio sibi & Regno suo metuens, *Harpago* familiari suo & inter *Medos* fidissimo, atque omnium rerum suarum procuratori

(*dra-*

(Præfectum Aulae pro more nostro dixerim) tradiderat necandum nepotem ex filia *Cyrum*. At verò cum fato quodam puer servatus fuisset, *Astyages Harpago* filium jugulatum & in frustra concisum partim torruit, partim elixavit, & probè conditum, patri apposuit comedendum. Hoc facto *Harpagus* constituit ad *Cyrum Persam*, dona mittere, *Astyagis* ulciscendi cupidus; quibus facile cum sibi socium comparabat, præsertim cum modum occupandæ *Mediæ* ipsi aperiret. Cum autem *Cyrus* ex consilio *Harpago* bellum adversus *Astyagen* susciperet, exercitui suo *Astyages* rerum præteritarum planè oblitus, *Harpagum* præfecit. Quem putatis rei successum, Auditores, consecutum? cum præliarentur *Medi* cum *Persis*, pleriq; sermonis & voluntatis *Harpago* expertes, ad *Persas* transibant; alii ignaviter agebant; fugamque faciebant. Itaq; facile *Astyages* ab *Harpago* proditus capiebatur, cui captivo *Harpagus* insultabat dictisq; variis eum lacebatur, &annon regno ejus in servitutem redacto, egregiè necem filii sui ultus esset, interrogabat. Et hæc quidem proditio ex odio profecta est. De aliis quæ ex avaritiâ, & levitate subditorum proficiscuntur, dicetur forsan alibi. Ad portum namq; nunc tendo; & postquam alterum stadium dissertationis meæ decurri: propè est, ut videatis: quæ à Magistratu simul ac subditis oriuntur: in quibus *Idolatriâ* invenimus cum *Discordia* sociatam. De *Idolatriâ* quid dicam: Unus est Regum & populi Rex, Deus: si quis ejus mandata non servet: ultra infelicem statum æternæ mortis, quam sibi acquirit: status sui & suorum in hoc seculo imminutionem consequitur. Nam desertores sui deserit Deus, & cogitavit hoc, ut detraheret superbiam omnis gloria, & ad ignominiam traheret universos inclutos terra. Sed existimatistorsan; solos

*Tholoff. Rep. l. 22.
c. 14. in pr.*

Es. 23. v. 9.

Reges ob Idolatriam regiâ dignitate privatos esse? Ne id quidem dicimus, Universum etiam populum Deus deserit; & postquam bene fecit ei, punit. Punit autem? immò etiam consumit, qui eum deserunt & colunt Deos alienigenarum. Sicut enim concors maritus, et si multas infirmitates Uxori condonat: tamen adulterium ferre nullo modo potest: Ita Deus de omnibus peccatis facilius dispensat, quàm de cultu Idolorum. Scire vultis quid primos nostros parentes, atq; adeò universum genus humanum perdiderit? Perdidit Idolatria. Et cur non Idolum appellem Serpentem? cum illi nostri parentes satius esse putaverint obsequi serpenti, quàm ipsi Deo creatori. Scire vultis cur *Regnum Israeliticum*, post mortem *Salomonis* divulgum sit in duo regna, *regnum Juda & Samaria*? divulgum sit Idolatria. Scire vultis cur *Regnum Samaria* excisum sit à *Salamanassare Rege Assyriorum*, curq; abducta sint decem tribus in captivitatem, & nunquam in patriam sint reversa? fecit Idolatria. Scire vultis, cur *Regnum Iuda* deletum à *Nabuchodonosore Assyrio*, curq; templum & *Urbs Hierosolymitana* deleta sit? delevit Idolatria. Scitis, quid *Occidentale* ab *Orientali* avulserit? avulsit Idolatria. Sed quid in nostrâ vicinâ *Italia*? Profectò

*Diimulta neglecti dederunt
Hesperia mala luctuosa.*

quæ dum recenseo,
Horresco referens & vox mihi faucibus hæret.

De *Friderico Secundo Imperatore* quid inaudivistis? Tres, dixit ille fuisse insignes *Impostores*, qui genus humanum seduxissent: *Moysem, Christum & Mahometem*. O impure! O impie! te hoc dicere, quod gentilium quidam olim, *Christum Magum* fuisse, & ex *Aegyptiorum* adytis angelorum

Isaie. ult. v. 20.

Strigel. 2. Paralipom. 7.

*1. Reg. 12.
2. Reg. 17.*

2. Reg. 25.

*Peucer. Chron.
l. 4. in Carolo M.
p. 669.*

Horat. l. 3. Od. 8.

*Lipsius Mon. Pol.
lib. 1. c. 4.*

gelorum potentium nomina habuisse? Mitior *Alphonse X. Hispania Regis*: sed non melior vox aut sensus, cui solitus providentiam idem ridem culpæ & dicere: *Si principio mundi ipse Deo adfuisset, multa melius ordinatusq; condenda fuisse*. Miselle, sapientiâ supra Deum es? lingua quò abis, mens quò abiisti? Sed notabile, utrumque & *Fridericum & Alphonsum*, illum Imperio, hunc regno privatos, in publico odio & infamiâ obisse. Plura non addo, ne teretes vestras aures & animos nimium onerare videar. Quem porrò latet: omne, quod est, tam diu manere atq; subsistere, quàm diu est unum: interire verò atque dissolvi, quando unum esse desinit? Uti enim *Tycheus lapis*, quamvis grandis, innatat; comminutus fidit: ita concordia sustinemur, discordia pessum imus. Discordia enim & lis nihil aliud est, quàm bellum: Quod agrestioribus notum scimus, dum hanc illi sorores esse dixerunt. Et certè id tantum ab illo hæc distat, quod masâ foeminâ, id est, quod, sicuti mas semper robustior est foeminâ: ita & bellum acerbius lite. At verò sicuti inveniri non rarò dantur foemina multò maribus robustiores; ita interdum lites longè bello sunt perniciosiores; & ut semel dicam lis & discordia nihil aliud est, quàm bellum civium: Bellum nihil aliud quàm lis gentium. Quare eadem matre utcunq; ortum trahunt. Matrem discordiæ & litis *Demagorgonem* esse scribunt, quod vel à sacrâ lingvâ deducas, ut *Demagorgonem*, sanguineum mœrorem, aut sufficientem iniquitatem, luctum distribuentem interpreteris, quasi nihil nisi sanguinem & mœrorem, à lite & discordia sperandum admonere vellent, utpote ab eo exorta, cujus officium sit, luctum & exuberantem nequitiam inter populos disseminare: vel certè à *Græca*, ut populi terrorem, seu

*Boët. de consol.
Philosoph. c. 4.*

Iacobi 4. in pr.

*Pitfall. de Princ.
pe colore 9.*

*Hesiod. in Erg.
scuto Hæro.*

popus

populo terribilem intelligas, id ipsum exprimit. Lisc-
nim est, quæ præ ceteris & omnium maximè populos
terret, in discordiâ nutrit, ac suo quidem jure. Ex eâ
enim oriri odia, ex quibus iri ad arma, unde & factio-
nes emergere, ex quibus tumultus concitari, ex quibus
Respub. tandem & Imperia everti videntur. O discor-
dia! discordia! quàm tua iniqua & tyrannica est potens
tū!

Virgil. 4. Æneid.

Tu petis, unanimis armare in praelia fratres,
Atq; odium versare domos: tu verbera tectis,
Funereasq; inferre faces, tibi nominamille,
Mille nocendi artes

in præfat.

Et ne longius abeamus, certè Livius fatetur suam quo-
que ætatem per multos annos, hoc civile malum vidisse:
imò ante ipsum, cum vix prima Urbis fundamenta
jacta essent,

Lucan. lib. 1.

Fraterno primùm maduerunt sanguine muri.

Florus l. 4, c. 2.

Si in Urbe Româ ulterius progrediamur, quas non ce-
des ea perpeffa est, per domestica dissidia, diversasque
partes *Cæsaris & Pompeij*? Quid in *Græcia*? nonne dissen-
sionibus quoq; civilibus ea, non gloriam tantum domi-
nationis: sed etiam libertatem amisit? *Carthago* etiam,
quæ antea Romanis semper formidabilis, nunquid ab
eadem causa in ruinam acta est? Quid in *Macedoniâ*?
nonne & *Alexandri Magni* successores, collisis inter se
viribus seipsos in mutuam perniciem ogerunt? Quid in
Imperio Occidentali? nonne & illud discordiis successorū
convulsū, paulatimque velut nervis incisis, ac solutis
compagibus inclinatum ad ruinam, postea, exterarum
gentium impetu ac violentia gravius impulsū, penè
corruit? Quid *Turcam Hungaros* aggredi incitavit, nisi
bella civilia, quibus irretiti defensivum, (ut *Bonfinius*
inquit

Chron. Car. lib. 5,
in pr.

inquit) quàm offensivum bellum gerere constituerunt? lib. 34.

Inter omnia autem nos terreat *Regnum Anglia*: quod nō
amplius semestri spacio ter amissum & recuperatum fu-
isse propter arma civilia legitur. Sed non est, cur pluri-
bus hæc declarem exemplis. Nam omnes omnium æra-
tum historiæ plenæ sunt ejusmodi documentis, quæ li-
quidò ostendunt, eam Remp. illud Regnum, in quo
dissensiones oriuntur atque dissidia, si non interitum,
certè mutationem sentire. *Alphonfus Arragonia Rex* sæ-
penumero dicere solitus fuit: si *Romanis* temporibus vi-
xisset, se constructurum fuisse templum *Jovi Positorio*, ut
de rebus acturi, in eo prius convenirent, & contentio-
nem omnem deponerent. Innuit autem nihil æquè Re-
ip. esse perniciosum, ac si inter cives crebræ contentio-
nes oriantur: adeò lis, vere est *λύσις* Reipublicæ. Qua-
re Græcus quidam interrogatus, quid lis à bello differ-
ret? nil, respondisse fertur, nisi parvo tēporis intervallo.
Innuit ita utrumq; igne esse: sed illam paulatim, hoc sta-
tim cōburere. Et hæ sunt, Auditores, pestes internæ, quas
ad Remp. vel mutandam vel perdendam nobiscum fo-
vemus: quæ & à Magistratu & subditis simul profiscun-
tur. Illa verò quæ extrinsecus ingruūt sunt: *Irruptio Bar-
barorum & potentia divina*, de quibus cum pauca dixerō,
finem imponam. Atq; irruptio Barbarorum solet esse,
ingens (veluti apum examen) multitudo, cui facile re-
sistī non potest; ac proinde ea velut turbo, procella ac
tempestas cœlestis, omnia etiam florentissima Regna
& Resp. sibi obvias dejicit, deturbat, protrudit, pessun-
dat. Anne & heic nobis in promptu documenta? *Cbal-
dai* quidem post aquarum eluvionem annis 240. in sum-
mâ quiete vixerunt: quod seculum aureum à *Catone in
originibus*, si modò ejus libri author est, appellatur. At

Comina l. 1. c. 27.

Polyd. Virgil. l. 24.

Angl. hist.

Panorm. lib. 3. de
diſt. fact. ejus.

Constituit omnem

sed quia in præo
fat ff.

Hadrian. Turneb
Adversar. l. 8. c. 19

Hoc non disputat.
Polis. 8.

Bodin. meth. hist. 1.6. de Rep. lib. 4. 1.1. desubito Ninus armis *Asiam minorem* invasit. Et ab hoc quidem 37. Reges annos 1220. usq; ad *Sardanapali* exitum & exitum imperarunt: cujus imperium postea *Arhaces* & *Belochus Praefecti* diviserunt: sed & inter horum successores trecentis ferè annis dimicatum est, quoad *Perse* imperium arripuerunt. *Perse* gubernacula tenuerunt usque ad *Alexandrum Magnum*, qui *Persarum* imperium ab *India* usq; in *Hellspontum* latè patens, longius propagavit. *Alexandro* mortuo, *Seleucus Asiam majorem*: *Antipater minorem*: *Ptolomæus Egyptum*: *Antipater Macedoniam*: *Lysimachus Thraciam* occupavit. Deinde autem gravissimis bellis attriti, mutuisque odiis ardentes, centesimo circiter anno in *Romanorum* potestatem pervenerunt. It *Romanum* quoque Imperium quomodo non vastatum, direptumq; est à *Vandalis*, *Gothis*, *Gallis*, & aliis plurimis hostibus.

Manil. 1. Astron. Secula dinumerare piget, quotiesq; recurrens
Lustravit mundum vario Sol igneus orbe.

Experti sumus hanc *Turca* irruptionem & præclarissimarum Urbium & arcium occupationem & direptionem in *Hungaria*, *Belgica* & aliis provinciis & Regnis. Et diripientur atq; occupabuntur eæ regiones & Regna porro; nisi Deus custodiverit, proq; iis pugnaverit. Hic enim est causa causarum, cur Resp. & Imperia mutantur vel evertantur. Deus est, inquit, *Daniel* Propheta; qui tempora mutat & aetates, qui transfert Regna & constituit. Et sicut lutum in manu figuli: sic nos (& regna ipsa) in manu Domini. Hic

Horat. 1. Od. 34.

— valet ima summis

Mutare, & insignem attenuat Deus
obscura promens —

Deus, inquam, Imperia alia exaltat, alia submittit; nec molli-

molli ter ponit; sed ex fastigio suo, nullas habitura reliquias, jactat. Ille est, qui in misericordiâ disponit omnia ita quidem, ut nec iracundè, nec vindictæ cupiditate, nec præter meritum, neq; nocendi causâ quicquam horum faciat: sed instar medici, & curatoris ac parentis, & ad maximam utilitatem nostram, & (quo uno verbo rem complecti totum licet) pro suâ divinâ vi, ut *Cajus* & *Servius* Juris Consulti loquuntur, & potestate. Intellexit hoc ipsum apud *Tacitum*, *Galba Imperator*, qui aperte hatetur: se Deorum hominumq; consensu ad Imperium vocatum esse. Quin & ipse *Tacitus*, genuinus prudentiæ Magister, occultâ lege fati destinatum fuisse *Vespasiano* liberisq; ejus imperium, ab omnibus creditum esse scribit. Quæ autem est illa fati lex occulta? an fatum illud *Stoicum*? an numeri *Pythagorici*? an fortuna & casus? an siderum conversiones vel Planetarum inter se aspectus, & conjunctiones: vel deniq; Cometarum generationes? Nihil horum Auditores: planè nihil. Hoc potius dixerim: eos graviter peccare, qui naturam Deo mutant, quasi Deus naturæ legibus obligaretur, ut *Jovem* fabulæ ferunt *Adrastæ* decretis teneri: Multò rectius *Augustinus*, qui fatum aut nullum esse, aut Deum ipsum fatum esse scripsit: quia nihil constans, nihil immutabile præter Deum. Numeri etiam *Pythagorici*, si Philosophicâ ponderentur trutinâ, nullius planè momenti: sed erroris potius pleni, omninoq; superstitiosi sunt. Quomodo enim in civitates aut Regna imperium aliquod habere possit numerus; cum non sit substantia & ad quantitatis ejusq; discretæ classem referatur? Quid verò quantitas? certè apud Philosophos nullam agendi vim habet: sed omnis actio tribuitur qualitati. Itaq; meritò exclamat *Plinius*. *Vana & imprudens diligentia: numerus dierum computatur*,
Sen. 3. nat. quest. 1. 25. § 6. ff. locat. l. 24. § 4. ff. de damn. infect.
Bodin. Rep. lib. 4. c. 2. in pr.
Aristot. 12. meta- phys. c. penult. & ult.
Plinius. Heu vana & imprudens diligentia: numerus dierum computatur, l. 7. nat. hist. c. 40.

Bodin. Rep. lib. 4.
c. 2. in pr.

Canonherius in
Tas. lib. 1 pag. 110.

Bodin. Rep. 4. c. 2.

Esaia 19.

ubi quæritur pondus: alius de alio judicat dies, & tamen sit-
premus de omnibus. Constat & Philosophorum ac Theo-
logorum omnium communibus decretis, res humanas,
nec præcipiti casu, nec fortunæ temeritate ferri. Ex quo
Dogma hoc Epicuri perversum, flagitiosum, impium ad-
scribitur. Levate, inquit quidam, capita vestra, & Solem
hunc Principem, reliquorum errantium siderum intue-
mini, huncne casu, aut temerè mundi globum duode-
cim mensibus ambire putatis? An fortuna vel casu dies
bruma brevissimos, æstate longissimos fieri statuitis? An
ex brutis bruta casu, ex hominibus homines generari
existimatis? an casu deniq; nos æstate solis fervore ter-
reri, hieme verò frigore constringi? Nemo hoc affir-
mabit nisi fatuus, cæcus, omnisq; solis ac salis expers.
Nec deniq; mutationes & interitus Rerump. & Impe-
riorum influentiis atq; errantium stellarum cursibus at-
que aspectui sunt adscribendi. Nam licet cælestium cor-
porum vis & effectio in universà naturâ, mirabilis est:
non tamen propterea ulla naturæ necessitas facit, quo-
niam ab immortalī Deo coerceri ac retineri potest:
Quippe, qui naturæ legibus, quas ipse jussit, solutus est:
Non equidem à senatu aut populo ullo: sed à seipso, qui
maximus est: nec quicquam nisi quod rectum ac justum
est, efficere potest; quia optimus: & perennem populo-
rum curam gerit; quia maximus est. Certò igitur con-
cludimus, Deum solum esse causam mutationum har-
um atq; eversionum. Idq; semper sacrarum literarum
authoritas denunciavit: firmasq; & fixas causas deno-
minavit. Translatum Imperium à *Babyloniis* ad *Medos*
fuit: ab his ad *Græcos* pervenit: horum dominationem
Romani exceperunt. Et ista nonne digito quasi antè Pro-
phetæ monstrarunt? Quid de prima Monarchia con-
versio,

versione ac mutatione dici clarius posset, quàm quod
ab *Esaia* est dictum? *Suscitabo contra eos, Medos, & erit* c. 13.
Babylon illa gloriosa in regnis, incluta in superbiâ Chaldaeorum
instar subversionis, quæ facta est in Sodomâ & Gomorrhâ.
Quid dilucidius eo, quod *Jeremias* habet? *Capta est Ba-* c. 50.
bylon: Bel confusus: victus Merodach: quoniam ascendit con-
tra eum gens ab Aquilone, quæ terram ejus in solitudinem
ponet. Quid illo esse posset planius, quod apud *Danielē*, c. 5.
scripturam in pariete *Belsazari* explicantem legitur?
Numeravit Deus regnum tuum & complevit illud: divisum
est, & datum Medis ac Persis. Illa verò quæ apud eundem c. 6.
est arietis & hirci imago, quid sibi vult? quid orta cor-
nua quatuor fracto uno cornu magno, nisi *Alexandri*
Magni Monarchiam, indicant? Quæ de realiâ, nisi quar-
ta Monarchia sunt intelligenda ea, quæ de bestia illâ ter-
ribili, ac dentes ferreos habente, & pedibus suis cuncta
conculcante apud eundem Prophetam leguntur? Au- c. 7.
diamus ipsum *Angelum*: qui aries, inquit, quem duo ba-
bere cornua vidisti, *Rex Medorum & Persarum est: hircus*
Rex Græcorum, quarta autem bestia, quartum in terra Re-
gnum erit. Statua porro illa, quam in somnis *Rex Babylo-* Dan. 2.
nia vidit, capite aureo, pectore argenteo, ventre æneo;
pedibus partim luteis, partim ferreis: nonne ita à *Da-*
niele explicantur? ut capite *Babyloniorum*, pectore
Persarum, ventre *Græcorum*, pedibus *Romanorum* impe-
rium intelligatur? Et quod in summis illis Imperiis ostē-
sum; idem in minoribus haud difficulter ostendī pos-
set: nisi vela orationis mihi tandē contrahenda essent.
Et verò quis dubitet? Ut Principes terrestres feuda,
cuicunq; volunt, ex singulari favore & gratiâ conferunt,
& ob delicta iis vicissim adimunt: sic etiam Princeps
cælestis Imperia & regna hominibus committit, & ob
peccata

peccata vel Principū vel subditorum rursus eripit. Quae
de re universa, cum mentem animi vobis explicaverim
mei, nihil addam amplius prater istud votum: ut ne a-
liquando simile de *Germania*, immò & de nostrā patriā
charissimā *Silesia* audire cogamur. Sed tu ô Deus qui
omnium Regnorum & Rerump. ut fundator benignus,
ita everfor justus es,

Tu rege, tu tege nos, tu nos Deus optime serva,
Prospicis ut *Satanas*, *Getuli* more *Leonis*
Nos inhiat? cernis patriā ut civilis *Erynnis*
Nos turbet? belliꝑ urant incendia, cernis?
Orcinum solus nam proculcare *Tyrannum*
Tu potes, unanimi ac discordia pectora sensu
Nectere, & hostiles prorsum ex armare phalan-
ges.

Tu rege, tu tege nos, tu nos, Deus optime serva,
Annona gravitas nam quæ nos non premit? & quæ
Non mala pestilientia? quæ non letanda minatur
Corpora, sub trifido librati pondere cæli?

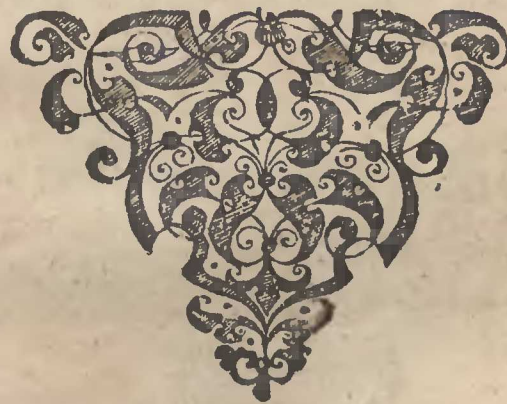
Tu rege, tu tege nos, tu nos, Deus optime serva,
Et patriam ac patriā patres, Deus optime serva,
Tu Regem serva nostrum, Proceresq. *Boemos*,
Magnanimosq. *Duces* serva *SILESIDOS* ora.
Te sine nil *Mundus* valet, atq. potentia *Mundi*:
Tu scutum Imperio es, tu rapas firma Regentum.

Tu rege, tu tege nos, tu nos, Deus optime serva,
Bellam etiam quercum, sub cuius vivimus umbrā
Porro

Porro *BONUS* nobis cælesti Numine serva,
Ut crescant porro *Phæbeis* ocia *Musis*, [Et a
Et *Sophiæ* simul & *Medicæ*; atq. ante omnia, *san-*
Eusebiæ & *Themidi*, quæ hac operamur in umbrā.

Tu rege, tu tege nos, tu nos, Deus optime serva,
Alma salus blandis cunctos circumvolet alis,
Dignati nostras qui sunt audire loquelas.
Crescat & in nostrā studiumq. laborq. juventā,
Ut pede felici *Parnassia* templa frequentent,
Tandem & *VIRTUTIS* veniant & *HONORIS*
in *Ædem*.

Tu rege, tu tege nos, tu nos, Deus optime serva.

SEBALDI à SACK
DIANA TRIUM-
PHANS,

HOC EST,
ORATIO,
QUA PROBATUR VIRO
PRINCIPI, HOMINIQUE NOBILI
CONCEDI POSSE, ET DEBERE
venationis exercitium;

ob Habitam

In Illustri Bethanéo

Silesiorum ad Oderam;

die XX. Novemb. an. CIO. IO CXVII.

BETHANIE AD ODERAM

TYPIS JOHANNIS DÖRFFERI.